

LOVEC

XLVI. LETNIK ŠT. 12 MAREC 1964

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

Foto J. Černač

Za divjad in lovstvo bodo vedno slabši pogoji

Ing. Vlado Jenko

Z velikim začudenjem včasih beremo, poslušamo ali razpravljamo o lovskih razmerah v nekaterih industrijsko, kmetijsko ali gozdarsko razvitih deželah z visokim življenjskim standardom. Posledice takega standarda v teh deželah razvite industrije modernega orožja in drugih pripomočkov za lov, goste naseljenosti prebivalstva, goste mreže prometnih komunikacij, motorizacije, intenzivnega izkoriščanja kmetijskih in gozdnih površin, pa tudi za divjad morda neugodnih zakonitih predpisov, se kažejo v množici lovcev in majhnem staležu divjadi ali manjkanju določene vrste divjadi sploh.

Tudi pri nas imamo danes mnogo več lovcev kot nekaj. Vzrok temu je v demokratizaciji lovstva, v veliki meri pa tudi v višjem življenjskem standardu naših ljudi. Danes vedno več ljudi želi po trudapolnem delu v tovarnah, rudnikih in na drugih delovnih mestih, rekreacije v naravi. Veliko teh ljudi čuti, da to lahko najde ravno v naravi z udejstvovanjem v lovu.

Zato lahko pričakujemo, da se bo z dvigom življenjskega standarda in razvojem družbe članstvo v lovskih organizacijah vedno bolj večalo.

Proizvodni in prostorni potencial naših lovišč je omejen. Stalež divjadi v nekem lovišču lahko večamo le do meje optimalnega, gospodarsko znosljivega staleža in nič dlje. Da so lovišča prostorno omejena, pa je vsakomur jasno. Navedena dejstva na eni strani, na drugi pa večanje števila lovcev, danes še niso splošen problem v našem lovstvu. V prihodnosti pa se tak problem vsekakor lahko nezaželeno pojavi. V potrditev tega naj navedem na primer nekatere lovske družine z nekaj nad 2000 hektari lovne površine okrog mest, ki imajo npr. 40 članov in že danes stoje pred tem problemom. Z druge strani pa obstoje npr. lovske družine s preko 4000 hektari in le s kakimi 20 člani. Zato je danes že reden pojav, da se lovci iz mest vključujejo v take, predvsem podeželske lovske družine, ki imajo za enkrat relativno še malo članov. Včlanjevanje lovcev v take lovske družine bo pri nas morda še precej časa reševalo problem »prepolnosti« nekaterih lovskih družin.

Vsekakor pa pri naših razpravah ne smemo omalovaževati odnosov med prostornim in proizvodnim potencialom lovišč ter številom članstva kot ene izmed funkcij za stalež divjadi.

Z večanjem življenjskega standarda bo opremljenost naših lovcev vedno boljša. Precizno lovsko orožje, brezhibna municija z maksimalnim učinkom, odlični strelni in drugi

Foto St. Lenardič

Na Ljubljanskem barju

Foto C. Pogačar

daljnogledi nudijo vsekakor večjo možnost uplenitve divjadi. Lovske risanice so ponekod še redke, jih je pa iz leta v leto več. Nabavne cene in povečana proizvodnja postajata dostopnejša vedno več lovcem in tako vedno več lovcev lahko lovi na parkljasto divjad.

Ruševca, velikega petelina, gamsa, jelena nimajo vse lovske družine v svojih loviščih. Vsak lovec si pa želi, da v svojem življenju pridobi vsaj nekatere od teh trofej. Da danes morda še ni tak pritisk za lovom na to divjad, ni vzrok v nezainteresiranosti lovcev za to divjad, ampak predvsem v velikih stroških za ta lov. Materialni pogoji lovcev se stalno izboljšujejo in interesentov za lov na veliko divjad bo vedno več.

Naša lovišča so danes na gosto prepletena z mrežo prometnih komunikacij. Gozdne ali turistične ceste so zgrajene ponekod že do gorskih lovišč. Razvoj motorizacije hitro napreduje. Mnoga, doslej težko dostopna lovišča so danes lahko dostopna z motornimi vozili; iz naših mestnih centrov in po razmeroma kratki hoji si pri gamsih ali ruševcih.

Gosta prometna mreža je neugoden faktor za divjad, s tem v zvezi pa tudi motorizacija lovcev.

Poleg tega smo priča rastočemu planinarstvu, smučarstvu in izletništvu. Kam vse že danes ne pririnejo motorizirani izletniki. Jasno je, da vsi ti v nemajhni meri divjad vznemirjajo.

Gozdarska dela v gozdovih so vedno bolj in bolj mehanizirana in v gozdovih splošnega ljudskega premoženja že skoraj ves posek opravijo z motornimi žagami. Pa tudi mehanizirano spravilo lesa vedno bolj napreduje. Zaradi pocenitve spravila lesa grade po gozdovih številne konjske in traktorske vlake in poti. Ropot motornih žag, traktorjev itd. slišiš danes od jutra do poznega večera skoraj po vseh naših gozdovih.

Kdo bi upal danes trditi, da tak način gospodarjenja z gozdovi ni opravičljiv, sodoben, ekonomičen. Z druge strani pa je jasno, da vse to vpliva negativno na življenjske pogoje naše gozdne divjadi.

Uporaba herbicidov v gozdarstvu je šele na začetku, brez dvoma pa jih bodo uporabljali vedno več. S herbicidi uničujemo in odstranjujemo gozdni plevel, ki je sicer hrana divjadi. Gozdnih jas po naših gozdovih skoraj da že ni.

Razvoj kmetijstva v ravninskih predelih, še v večji meri kot razvoj gozdarstva, ogroža ob-

stanek divjadi. Podružbljanje zasebnih kmetijskih zemljišč in osnavljanje velikih površin monokultur poljščin na teh zemljiščih, skoraj stooctotna uporaba mehanizacije pri vseh poljskih delih, uporaba za divjad strupenih herbicidov, insekticidov, fungicidov, odstranjevanje poslednje žive meje ali šopa grmovja na teh zemljiščih so faktorji, ki lahko naravnost katastrofalno delujejo na stalež poljske divjadi. Ponekod tako že tudi je!

Intenziviranje kmetijske pridelave, pravimo, da je pri nas šele na pričetku. Kako bo čez 10, 20 ali 30 let, ne bom prerokoval. Vsekakor bodo s predvidenim razvojem kmetijstva vedno slabši pogoji za divjad.

Vse navedeno je v razvitejših državah še mnogo bolj potencirano in pereče za divjad. Posledica temu je velik pritok lovcev iz teh držav npr. k nam, ki imamo relativno še precej divjadi. Brez dvoma se bo zaradi vedno slabših pogojev za divjad v teh državah lovski turizem pri nas iz leta v leto večal.

Tudi vedno večje izurjenost lovcev v streljanju bo težko v prihodnosti vskladiti s težnjo, da obdržimo vsaj obstoječi stalež divjadi.

Na nekatere od navedenih negativnih faktorjev za večanje staleža divjadi ali celo za nadaljnji obstoj divjadi ne more nihče vplivati, niti lovci in jih nihče ne bo spremenil.

Danes mnogo govorimo o vsklajevanju interesov lovcev, kmetijcev in gozdarjev in ponekod že uspešno vsklajujejo te interese. Vendar poglejmo resnici v oči! V končni fazi smo le lovci tisti, ki plačujemo ceho, ker gre vsklajevanje naravno v korist močnejšega, to je važnejšega faktorja v gospodarstvu.

Pravimo, da je divjad dopolnjujoči del narave, važen član biocenoze. Brez težave nam druga stran lahko dokaže, da divjad le ni tako važen in nujen član biocenoze in da je ponekod morda celo odvečen, nepotreben ali celo škodljiv. Vsekakor trditev, da je divjad vselej in povsod normalen in nujen član biocenoze, z napredkom rentabilnejše kmetijske in gozdne proizvodnje izgublja drugod, pa tudi že pri nas, svojo trdno osnovo. Saj je zgodovinsko dejstvo, da se z napredkom civilizacije vedno bolj krči življenjski prostor divjadi; nekatere vrste divjadi so zaradi tega že izumrle, nekatere pa izumirajo. Ni države, ki bi zaustavila razvoj svojega kmetijstva, gozdarstva, izgradnje prometa itd. le z namenom, da ohrani kako divjad zgolj zaradi lovcev. Dandanes ustanavljajo v takih primerih rezervate. Slabšanje življenjskih pogojev ne bo nastopalo povsod enakomerno. V hribovitih predelih morda sploh ne bo bistvenega poslabšanja za divjad, kakor bo to sigurno v ravninah in nižinah.

Z navedenim želim le opozoriti in tudi dokazati, da so danes in bodo v bližnji prihodnosti

življenjski pogoji za divjad vedno slabši in da se lovcem obetajo slabši časi.

Lovci ne želimo, da bi to negativno razvojno tendenco našega lovstva pospešila morda še kaka določila novega zakona o lovu kot npr. ustanovitev velikih občinskih lovišč brez lovskih družin, v katerih bi sedanji člani družin lahko le gostovali, lovišče in divjad pa nadzorovali, oskrbovali in vzdrževali poklicni lovci. Ker je lovstvo na splošno pasivna panoga, je smešno misliti, da bi pri takšni ureditvi nekdo plačal vsa dela, ki jih pri sedanji organizaciji lovstva brezplačno opravlja množica lovcev-športnikov. Vendar se danes mnogo govori o reorganizaciji lovstva in lovskih organizacij. Velika večina lovcev zavrača take spremembe, ker je prepričana, da bi bile celo škodljive in krivične ter v škodo divjadi in naših lovišč. Po vseh že prej navedenih negativnih činiteljih, ki obetajo slabe čase za divjad in lovce, bi nastopil še nov činitelj, ki bi z zakonskimi predpisi negativno deloval na gojitev divjadi, na dvig lovišč in na naše lovstvo sploh.

Kljub temu pa moramo lovci iskati pota, da vpliv vseh objektivnih in subjektivnih činiteljev, ki negativno vplivajo na življenjske pogoje divjadi, čim bolj ublažimo ali celo, dokler se še dajo, odstranimo.

Ponekod slišimo že o nekakem, lahko rečemo industrijskem načinu gojitve (če ne celo proizvodnje) in izkoriščanja, predvsem pernate divjadi (fazani, jerebice). V voljrah goje številčno močne matične jate, ki letno dajejo veliko število mladih fazanov in jerebic, ki jih nato izpuščene še isto jesen z odstrelom pobero. Takoj po izpustu jih do lovne sezone še izdatno krmijo, da jih na določenih krajih zadrže do odstrela. Tak način gojitve divjadi in lova pri nas ni tako redek, bo pa verjetno vse bolj pogosten. Zaenkrat pride v poštev le za inozemske lovske goste. Tak način gojitve divjadi namreč zahteva določene finančne investicije in verjetno zaenkrat ne bomo na splošno iskali take rešitve za naša ravninska in ogrožena lovišča. Pač pa skušajmo z intenzivnejšimi gojitvenimi ukrepi ohranjati oziroma večati stalež divjadi, kakor je na primer načrtno, pravilno in zadostno zimsko krmljenje, prezimljanje jerebic, zatiranje divjega lova in roparic, od teh predvsem klatečih se psov, osnavljanje remiz in krmnih njiv, prijateljsko in gospodarsko sodelovanje s kmetijci in gozdarji, povečevanje in utrjevanje discipline med lovci, utrjevanje lovske družine kot osnovne organizacijske enote in na kraju, kot zelo važno priporočilo: vzdržnost pri odstrelu divjadi, previdnost in več strokovnosti pri določanju odstrela ter obvezno revidiranje nekaterih sedanjih lovopustov v korist in zaščito naše divjadi.

To ni okolje za gojitev jerebic

Foto J. Čop

Jerebica in njen pomen za kmetijstvo

Ing. agr. Alojz Černe

Jerebica je izrazito poljska perjad. Na polju se hrani, giblje in razmnožuje. Hrani se z najraznovrstnejšo hrano, tako z drobnimi semeni plevela, žita in številnimi predstavniki živalskega sveta, predvsem s škodljivim mrčesom. Ljubi suha peščena tla in polja, kjer raste mnogo kmetijskih rastlin. Ne godijo ji pa veliki kompleksi monokultur, ki ostajajo po žetvi ali košnji goli, ker jerebica potrebuje za svoj obstoj kritje. Boljše pogoje ji nudijo zapleveljene njive, ker so ji plevelna semena glavni vir hrane. Jeseni in pozimi, ko so polja gola, si poišče jerebica kritje in hrano v obrobju manjših gozdičkov in živih meja. Za obstoj je kritje jerebici prav tako pomembno kot ostali življenjski pogoji.

O jerebici kot lovni divjadi, o načinu lova in lovskih užitkih je že mnogo napisanega, manj pa o jerebici kot koristni ptici za poljedelstvo.

Če bi bila jerebica bolj razširjena, bi veliko pripomogla pri zatiranju škodljivcev in plevela. Škode, ki jih v kmetijstvu povzročajo škodljivci in pleveli, so izredno velike. Kovačević, kmetijski strokovnjak in avtor knjige »Korovi u poljoprivredi (Plevel v kmetijstvu)«, ceni škode, ki nastajajo zaradi zapleveljenosti njiv na 20—30 milijard letno, škodljivci (insekti) pa uničijo letno okoli 15—30 % pridelka.

V boju proti škodljivcem in plevelom smo začeli uporabljati kemična sredstva. Vsako leto potrošimo ogromna denarna sredstva za to, da bi vsaj delno omejili škode, ki jih povzročajo insekti in pleveli. Uporaba kemičnih sredstev (insekticidov in herbicidov) za zaščito rastlin ima poleg visoke cene tudi to negativno stran, da uniči naravne uničevalce škodljivcev. Tako se poruši ravnotežje v biotopu in škodljivci se potem začno pojavljati v gradacijah ali prerasnožitvah; potrebna so novejša, še učinkovitejša sredstva za zaščito rastlin.

Vse premalo pa se v boju proti škodljivcem poslužujemo biološkega zatiranja, ki pomaga v biotopu vzdrževati naravno ravnotežje.

Kako je biološko zatiranje uspešno, so se lahko prepričali, ko so v Avstraliji zatrli nadležen plevel *Opuntia*. *Opuntia* je grozila, da zaseže cel kontinent in ga uniči. Nobeno kemično sredstvo in mehanični ukrep ni bil zadosten,

Sren, smrt jerebic

Foto dipl. ing. B. Stanič

Opuntia se je z neverjetno naglico širila po kontinentu. Šele ko so uvozili in razmnožili majhno žuželko *Castablastis cactorum*, so uničili ta grozljivi plevel. Drug primer tudi iz Avstralije je s kunci, ki so jih uničili tudi le po biološki poti s psi dingo.

Pri biološkem zatiranju škodljivcev so zelo pomembne jerebice, ki se hranijo izključno le s škodljivimi pleveli in insekti. Oglejmo si korist, ki jo imamo, če jerebica uniči le enega koloradskega hrošča, (isto velja tudi za fazana). Vsaka samica koloradskega hrošča, ki živi lahko 2 leti, odloži vsako leto 700—800 jajčec ali skupno 1600—2400. Pri nas sta na leto dve pokolenji. Potomstvo ene same samice naraste v poldrugem letu do 8 milijard hroščev, ki bi potrebovali 1500 ha krompirjevih njiv.

Prvi, ki se v zadnjem času zavedajo, kako ceno je biološko zatiranje škodljivcev in plevela, so Čehi. Na podlagi znastvenih dognanj so progasili jerebico za nacionalno ptico, ki je najkoristnejša v kmetijstvu. Prizadevajo si, da že tako veliko število 5 milijonov odraslih jerebic povečajo na 8 milijonov z namenom, da prihranijo ogromno izdatkov za kemično zaščito rastlin.

Koristi, ki jih jerebica daje kmetijstvu, je poleg nemških, angleških in drugih razisko-

valcev proučeval tudi priznani češki strokovnjak dr. Jiži Janda. V vseh pokrajinah Češke je sistematično odstrelil 2038 odraslih jerebic. Po pregledu golš in želodcev teh jerebic je prišel do zaključkov, ki prav gotovo zanimajo vsakega ljubitelja te perjadi.

Odstrel jerebic je izvršil sistematično v vseh letnih časih. Od celote 2038 odpade na pomlad 126 jerebic (III. — 31, IV. — 40, V. — 55), na poletje 1580 (VI. — 24, VII. — 36, VIII. — 1529), na jesen 239 (IX. — 160, X. — 46, XI. — 33) in zimo 93 (XII. — 33, I. — 36, II. — 24).

Vsebino vseh golš je analiziral in razdelil na 4 glavne komponente in sicer na živalske sestavine, zelene dele rastlin, semena koristnih rastlin in semena plevelov.

Vrsta hrane, s katero se hranijo jerebice v različnih letnih časih (izraženo v volumnih procentih) — v tabeli spodaj!

Med letom se jerebica različno hrani, kar je razumljivo. Pozimi in še dolgo spomladi so ji najvažnejša hrana zeleni listi trav in ozimin 60—70 %. V normalni zimi najde jerebica dovolj hrane v bogato hranljivih snoveh, ki so v listih. Huda zima z debelo ali poledenelo snežno odejo, zlasti če traja dolgo, pa jerebico močno prizadene. Jerebica ne naredi na ozimini nobene škode, saj je znano, da se ozimine obraščajo šele spomladi, prebujno žito pa pred zimo celo popasejo ali obkosijo, sicer utrpi škodo. Spomladi se hrana jerebice menja; zelena hrana se vedno bolj manjša, večajo pa se živalske sestavine in zrnata hrana, predvsem plevelna zrna. Ob pojavu koloradskega hrošča pa predstavlja ta velik delež v njeni prehrani.

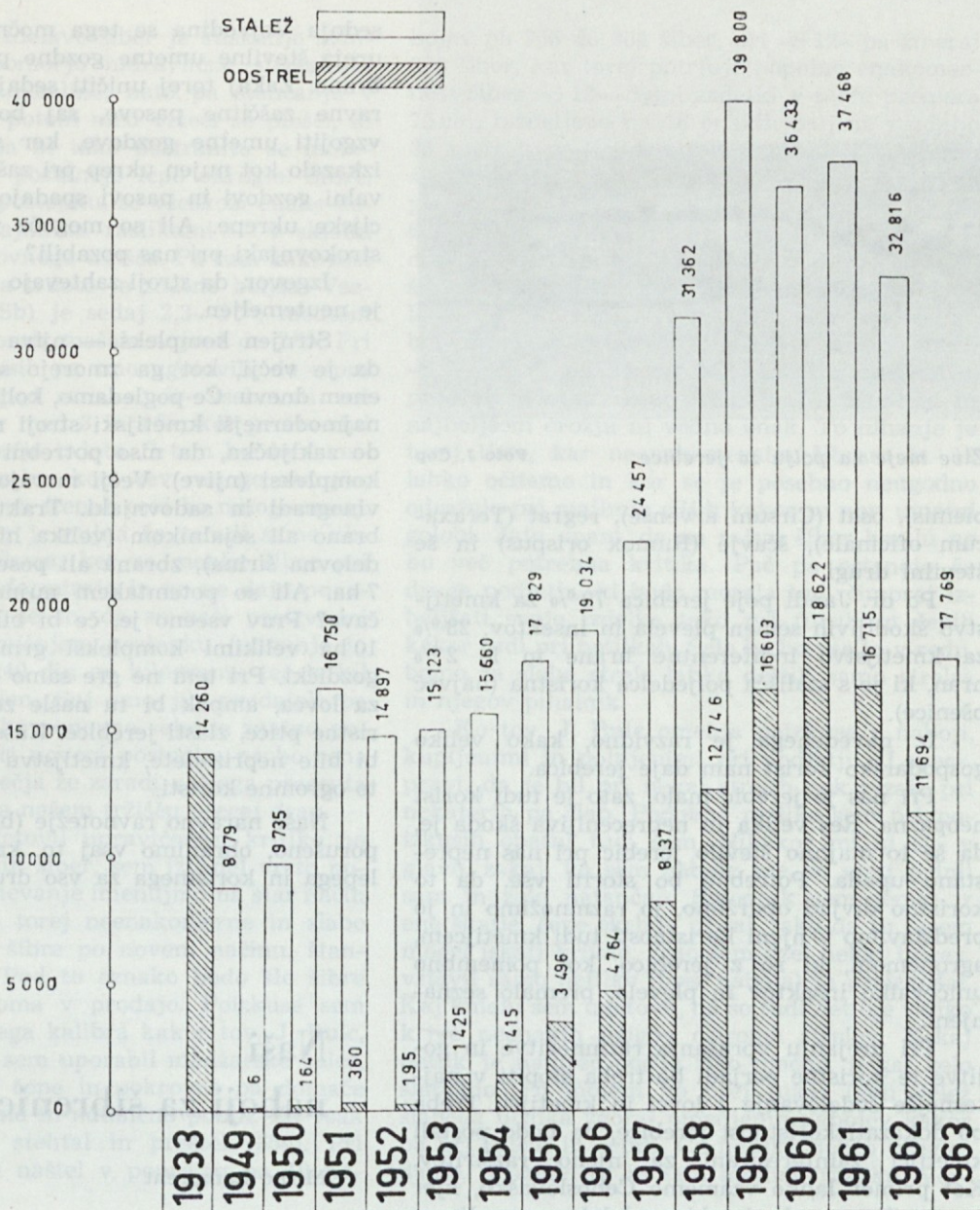
Najbogatejšo izbiro hrane najde jerebica v juliju in avgustu. Živalske sestavine so zastopane tedaj s 17 %. Od tega so skoraj samo škodljivi insekti, predvsem koloradski hrošč, žitni hrošči — brzci, pesni rilčkar, pesni mrharji, grahar, repna grizlica, molji, sovke, gosence in bube raznih škodljivcev, kobilice, polži, mravlje itd. Zastopane so predvsem žuželke, ki žive na tleh ali v zemlji, ker te jerebica lažje ujame.

	Živalske sestavine		Vegetativni deli (listi)		Semena koristnih rastlin		Plevelna semena	
	C	A	C	A	C	A	C	A
Pomlad	13,5	0,02	60,0	98,7	1,5	0,1	26,5	1,2
Poletje	17,0	11,8	7,0	43,0	51,0	6,5	25,0	38,5
Jesen	3,5	0,3	7,5	27,2	64,0	32,9	25,0	23,2
Zima	—	—	70,0	81,3	20,0	0,7	10,0	17,8
Povprečje	9,0	2,5	31,0	55,5	38,0	21,2	22,0	20,8

(Primerjava med podatki Jiži Jande (C) in Chiti-Middleton Anglija (A).)

**JEREBICE
v loviščih
LD Slovenije**

(Iz statistike
LZS)

Po češkem raziskovalcu ing. Sekeri pojé vsaka odrasla jerebica dnevno okoli 300 škodljivih žuželk, hroščkov, gosenic, bub itd.

Po žetvi žita se delež žit v prehrani jerebice precej poveča. S tem jerebica mnogo koristi, ker pobere pri žetvi osuta zrna, ki bi sicer propadla ali pa postala zelo nadležen pogojni plevel. Od žit ji je najbolj priljubljena pšenica, ječmen, proso in ajda, manj pa oves in rž.

Številčno so poleti in jeseni najbolj zastopana plevelna zrna. Sam volumni procent, ki je izražen v tabeli, ne da jasne slike, kajti plevelna zrna so zelo drobna. Jerebici pa so drobna plevelna zrna najbolj priljubljena. Ing. Sekera je prišel do zaključka, da pojé vsaka jerebica okoli 6 kg plevelnega semena letno.

Pripomniti moram še to, da je samo v 1 kg plevelnega semena muhviča, ki ga jerebica najraje pobira, 32 300 plevelnih zrn, v 1 kg rogovilčka pa celo 6 250 000 zrn.

Najbolj pogosto se hrani jerebica z naslednjimi plevli: kurja črevca (*Stellaria media*), ki so zelo razširjena v žitih, zlasti ozimnah; muhvič (*Setaria glauca* in *setaria viridis*), plevel okopavin, koruze in krompirja; dresen (*Polygonum Lopotifolium* in *Polyg. persicaria*), plevel okopavin in zelenjadnic. Od ostalih plevelov okopavin so še rogovilček (*Galinsoga poviflora*), slak (*Convolvulus orvense*), grašica (*Vicia*), bela metlika (*Chenopodium album*), kokolj (*Agrostena githago*), smolenec (*Gallium aparine*), divja mačeha (*Viola tricolor*), dveletni dimek (*Crepis*

Žive meje na polju za jerebice

Foto J. Čop

biemis), osat (*Cirsium arvense*), regrat (*Teraxacum officinale*), ščavje (*Rumex crispus*) in še številni drugi.

Po dr. Jandi poje jerebica 70 % za kmetijstvo škodljivih semen plevela in insektov, 28 % za kmetijstvo indiferentne hrane in le 2 % hran, ki je s stališča poljedelca koristna (največ pšenice).

Iz navedenega je razvidno, kako veliko gospodarsko korist nam daje jerebica.

Pri nas je jerebic malo, zato je tudi korist neopazna. Res velika in neprecenljiva škoda je, da še to majhno število jerebic pri nas neprestano upada. Potrebno bo storiti vse, da to koristno divjad obdržimo, jo razmnožimo in jo predstavimo v njeni koristnosti tudi kmetijcem, agronomom, ki so z jerebico, kot pomembno uničevalko insektov in plevela, premalo seznanjeni.

Pri urejanju vprašanja razmnožitve in gojitve te koristne perjadi bo treba stopiti v najtesnejše sodelovanje z lovci in kmetijci. Treba bo dokazati koristnost jerebice, da bodo postali kmetijci zainteresirani za njeno razširitev. Kot primer lahko vzamemo Čehoslovaško, kjer so storili vse, da jerebico obdrže na polju v največjem številu in s tem prihranijo ogromno denarja, ki bi bil potreben za zaščito rastlin. Na Češkem imajo tako velik stalež zato, ker jerebici nudijo vsestransko zavetje. Polja so preprežena s pasovi grmičja, ali kot to lovci imenujemo — remize. Pozimi pa nudijo jerebici zavetje v zimovališčih ali pa jo krmijo na polju.

Ali ne bi tudi pri nas vzeli za vzgled Čehoslovaško? Smo ravno v času, ko družbena posestva arondirajo in krčijo velike površine. Ta ukrep lahko pozdravimo, saj se na moč prizadevajo (doseči vse), da bi nudili našemu delovnemu človeku kar največ kruha. Vprašamo pa se lahko, ali je zares koristno, če izkrčijo vse gozdičke, naravne žive meje in podobno s ciljem, da dvignejo hektarske donose.

Ni nam treba iti daleč, da se prepričamo, kako škodljive so velike goličave. Že naša so-

sednja Vojvodina se tega močno zaveda in že ureja številne umetne gozdne pasove — vetrobrane. Zakaj torej uničiti sedaj pri nas že naravne zaščitne pasove, saj bo treba pozneje vzgojiti umetne gozdove, ker se bo to kmalu izkazalo kot nujen ukrep pri zaščiti polja. Varnostni gozdovi in pasovi spadajo v agromelioracijske ukrepe. Ali so mogoče na to kmetijski strokovnjaki pri nas pozabili?

Izgovor, da stroji zahtevajo takšne krčevine, je neutemeljen.

Strnjen kompleks — njiva — ni potrebno, da je večji, kot ga zmorejo stroji obdelati v enem dnevu. Če pogledamo, koliko dela opravijo najmodernejši kmetijski stroji na dan, bi prišli do zaključka, da niso potrebni večji kot 10 ha kompleksi (njive). Večji morajo biti le pašniki, vinogradi in sadovnjaki. Traktor s priključno brano ali sejalnikom (velika hitrost gibanja in delovna širina), zbrana ali poseje dnevno okoli 7 ha. Ali so potemtakem nujne ogromne goličave? Prav vseeno je, če bi bili približno med 10 ha velikimi kompleksi grmovni pasovi ali gozdički. Pri tem ne gre samo za pomen gozda za lovca, ampak bi tu našle zavetišče vse koristne ptice, zlasti jerebice. Naše naravne lepote bi bile neprizadete, kmetijstvu pa bi prinašalo to ogromne koristi.

Naše naravno ravnotežje (biotop) je že tako porušeno, ohranimo vsaj to, kar se da, kar je lepega in koristnega za vso družbo.

Naši naboji za šibrenice

Mirko Lamprecht

Pod gornjim naslovom je bil v 8. št. 1963/64 našega glasila objavljen članek tov. Janeza Bulca, h kateremu bi rad dodal še nekaj svojih skromnih izkušenj. Res je, da naše dosedanje šibre niso najboljše sejane in jih je že v lanski 6. številki našega glasila kritiziral tov. Ljubiša Ivković iz Beograda. Da pa rudnik Mežica kot proizvajalec teh šiber ni ostal brezbrizen, dokazuje dejstvo, da smo že letos nabavili nove stroje za izdelavo šiber po najnovjšem postopku kakor tudi novo puško šibrenico, da tudi sami preizkušamo šibre. Novi stroji so že v poizkusnem obratovanju, tako da bodo v začetku tega leta že prišle v prodajo nove šibre 2,5 mm (natančneje 2,4 mm), to je prejšnja številka 12, ki se uporablja največ za streljanje na umetne golobe. Pozneje, ko bodo dobavljena še dodatna orodja, pa pridejo na vrsto tudi ostale dimenzije.

Novi način izdelave šiber je stiskanje svinčene legure s pomočjo hidravlične stiskalnice v žico določene debeline, nato pa štancanje v šibre, ki pridejo potem med vrteči se plošči, ki šibre še povaljata in tako odstranita še morebitne robove, da postanejo lepo okrogle. Šibre, izdelane po tem postopku, so vseskozi enake debeline s prav majhnimi razlikami — v skladu z zahtevami svetovnega tržišča. Pa tudi kakovost šiber z ozirom na trdoto je znatno boljša. Vsebina antimona (Sb) je sedaj 2,3—3 %, medtem ko je pri litih šibrah znašala največ do 2 %. Pri nadaljnjih poizkusih pa smo ugotovili, da mora zlitina za šibre pod oznako »S« vsebovati več antimona in sicer med 3 in 4 %, ker proizvodni proces zahteva večjo trdoto. S tem bo deformacija šiber pri strelu skozi cev mnogo manjša, pa tudi ostankov na stenah cevi bo mnogo manj. Večja trdota šiber je nujna že zaradi same obdelave med ploščama, ker se mehke šibre pri valjanju takoj deformirajo in se ne dajo povlajati. Naj povem še to, da so naši proizvodni stroški že pri prejšnjem postopku (ulivanje in sejanje) znašali 240 din po kilogramu ter je bil zaslužek minimalen. Saj smo jih prodajali po 250 din in bi vsako ponovno sejanje znatno povečalo stroške. Pri novem postopku pa bo cena vsekakor nekaj večja že zaradi večjega procenta antimona, ki je na našem tržišču precej drag.

Da bi pa ugotovil upravičenost kritike na račun slabo sejanih šiber, sem izvedel vrsto poizkusov. Za razumevanje imenujmo na star način izdelane šibre — torej neenakomerne in slabo sejane — št. 12; šibre po novem načinu, štancane, pa »S 12«. Pod to oznako bodo šle šibre tudi na trg oziroma v prodajo. Poizkuse sem delal z naboji istega kalibra kakor tov. J. Bulc, to je 12/70, le da sem uporabil madžarske tulce, netilke, smodnik, čepe in pokrovce pa domače ter sem sam skrbno in natančno polnil. Za vsak naboj sem šibre stehal in preštel (359). Pri šibrah št. 12 sem naštel v poprečju na 10 na-

bojev po 356 do 364 šiber, pri »S 12« pa zmeraj 378 šiber, kar torej potrjuje popolno enakomernost šiber »S 12«. Sami zadetki v tarčo premera 75 cm, razdeljeno na 16 enakih polj na razdaljo 35 metrov pa so dali tele procente pri šibrah št. 12: 34, 62, 54, 66, 57, 70, 57, 70, 33, 64, to je povprečje 56,7 %; pri šibrah »S 12« pa 58, 55, 66, 55, 62, 60, 64, 56, 54, povprečno 58,8 % zadetkov. Ti podatki kažejo, da v poprečju med šibrami št. 12 in »S 12« torej ni velike razlike, le da pri šibrah št. 12 procent zadetkov veliko bolj niha, od 33 do 70 %, medtem ko pri šibrah »S 12« zgolj od 54 do 64 %. Kakor znano, pa procent zadetkov tudi pri najboljši municiji in najboljšem orožju ni vedno enak. To nihanje je torej tisto, kar neenakomernim šibram št. 12 lahko očitamo in kar se je posebno neugodno odražalo pri majhnih ciljnih kakor so npr. umetni golobi. Zato upam, da na račun šiber kmalu ne bo več potrebna kritika. Pač pa ostanejo še druga podjetja, ki bodo morala tudi čimprej izboljšati svoje izdelke tako pri tulcih in čepih kakor tudi pri netilkah. Šele ko bo vse to v redu, bomo za slabe strele lahko dolžili samo strelca in njegov pihalnik.

Ko tov. J. Bulc omenja poizkuse z naboji, kupljenimi in polnjenimi pri podjetju »Lovec«, pravi, da je bil pri nekaj strelah pok rezek, pri nekaterih pa slab. Podobne razlike sem pri poizkusih opažal tudi sam. Nikakor mi ni šlo v glavo, zakaj, ko sem naboje vse po vrsti polnil sam in zelo natančno. Smodnik sem jemal iz ene škatle, čepe skrbno izbral, tako da tu nisem mogel iskati krivde. Zato sem vzel nekaj tulcev, vstavil samo netilke (brez naboja) in preizkušal. Kaj kmalu sem ugotovil, da so tudi netilke veliko krive neenakih užigov oziroma strelcev. Nekaj netilk je namreč počilo zelo močno, nekaj zelo slabotno. Po mojem bo prej tukaj levji delež slabega učinka zgoraj omenjenih nabojev kakor pa pri tulcih in čepih. Če netilke dobro pregledamo, opazimo tu in tam majhne razlike. Ver-

Foto J. Adamič

jetno količina vžigalne mase v notranjosti netilke ni povsod enaka oziroma zadostna. Pri nabojih kalibra 12 pride seveda to še bolj do izraza kakor pri manjših kalibrih, ker so tulci precej širši in plamen zajame precej manj smodnika. Po mojem mnenju podjetje »Lovec« pri tem ni dosti krivo, ker mora za naboje vzeti pač material, ki se pri nas trenutno dobi. Predstavljajmo si, kaj bi bilo npr. v oktobru, ko se prično brakade, če bi podjetje reklo lovcem, nimamo nabojev — ker material ne ustreza in zato ne moremo polniti itd. Kako bi potem šele kritizirali podjetje!

Prepričan sem, da bodo morala prav kmalu vsa podjetja, ki proizvajajo material oz. dele za lovsko municijo, izboljšati svoje izdelke, sicer tudi podjetje »Kamnik« Kamnik (lahko bi se tudi kaj oglasilo v našem glasilu!) kljub dobri volji, prizadevanju in najmodernejšim strojem za polnjenje nabojev ne bo moglo kaj kmalu preiti na serijsko strojno polnjenje nabojev in zadovoljiti zmeraj zahtevnejših lovcev.

Lovska družina

(Nadaljevanje)

Na prvi del razprave (*I. Obstoj LD*) je uredništvo »Lovca« dobilo še naslednje:

Miha Krošelj, Verje — Medvode

Pod naslovom Lovska družina je avtor načel vprašanje obstoja in nadaljnega razvoja osnovnih lovskih organizacij. To vprašanje zastavlja med našim članstvom tehtne in zaskrbljene razprave.

Po statistiki imamo v Sloveniji okrog 430 različnih lovskih družin, med katerimi so aktivne, nekaj pa je tudi pasivnih. Razumljivo je, da nobeno pasivno gospodarstvo ne more voditi do kakega razvojnega uspeha. Vprašanje pa je, koliko se bodo dali razni družinski problemi rešiti s suhimi stavki v predvidenih novih predpisih. Izkušnje nas učijo, da so nam podobni pojavi čisto le škodovali in to tako, da je breme napak vedno morala prevzeti nase celotna družba. Nisem proti združevanju ali čuvajski službi, vsekakor pa se sprašujem, kaj bo doprinesel en čuvaj na površini od 7000 do 8000 ha, če bi prišlo do splošnega združevanja lovskih družin oz. lovišč. Ali ne bi bila taka zakonita poteza le gola birokratska nepreračunana domiselnost?!

Kaj radi se danes hvalimo o velikem staležu divjadi v večini naših lovišč, pozabljamo pa, da smo to dosegli s pomočjo članov, ki s svojim tihim delom za lovstvo in divjad mnogo doprinašajo. Resnica je, da niso vsi člani LD idealno delavni, lahko pa trdim, da jih je najmanj polovica, kar pomeni 6000 dobrih gojiteljev, ako hočete — čuvajev. Ti so torej tisti, ki s svojim prostovoljnim delom in sredstvi v naših loviščih ustvarjajo to, kar imamo!

Omenil sem že, da nisem proti čuvajski službi, kjer je ta potrebna in rentabilna, vsekakor sem pa proti pavšalnemu gledanju na to vprašanje, neglede na gospodarski efekt posameznih lovišč. Kar se združevanja tiče, sem mnenja, da naj to uredijo družine medsebojno, kolikor menijo, da je pač kje potrebno. Zgrešeno bi pa bilo, ako bi se to vprašanje reševalo s predpisom.

Na vsa ta vprašanja povprečen državljan-lovec gleda zaskrbljeno, kaj če bi novi zakon prinesel kake take predpise, da bi se morala zaradi visokih dajatev več idealistov posloviti od lova. Mnenja sem torej, da je potreben tak nadaljnji razvoj našega lovstva, da bo možno vsakemu delovnemu državljanu katerega koli sloja tudi vnaprej lovsko udejstvovanje.

Viktor Čeh, Dravograd

Prepričan sem, da je nadaljnji razvoj lovstva v veliki meri odvisen prav od obstoja lovskih družin. Skoraj gotovo bi pomenila njihova ukinitve velik zastoj, če že ne pravo ohromitev v lovskem gospodarjenju. Prav dobro vemo, da je za uspešno lovsko gospodarjenje potrebno veliko truda in visoka lovska zavest članstva. Če pogledamo katero koli društvo od prosvetnih, športnih pa tja do dobrodelnega rdečega križa, so vsa več ali manj odvisna od raznih dotacij. Bremena lovskih družin, ki navsezadnje niti niso malenkostna, pa so po zaslugah požrtvovalnega članstva brez kake tuje pomoči ne samo krita temveč so ustvarjene še vedno znatne rezerve. Odveč bi bilo naštevanje dosedanjih uspehov lovske organizacije. Mirno pa lahko trdimo, da so lovske družine svoj dosedanji obstoj pred družbo v glavnem upravičile, vsaj v primerjavi z drugimi podobnimi društvi.

Kakor hitro bi lovišča prešla v upravljanje občinskih skupščin ali gospodarskih organizacij, bi te kaj kmalu spoznale, kolikšne investicije so potrebne, a kljub temu bi ostala ta lepa športna panoga še vedno dokaj nerentabilen posel. Kmalu bi bilo lovstvo še manj zasebna gospodarska panoga, kot ga štejejo sedaj. Izjema bi bila le tam, kjer dobro cvete lovski turizem.

Lovske družine naj torej le ostanejo.

*

Na drugi del razprave (*II. Komuna — lovska družina*) se nanašajo naslednji dopisi:

Tone Černač, Mokronog

Pri pristojnem svetu za kmetijstvo in gozdarstvo občinske skupščine naj bi bil lovski inšpektor, ki naj bi po zaslišanju okrajne oz. področne LZ podvzemal razne ukrepe nasproti lovskim družinam, ki ne izvajajo lova po naših socialističnih načelih, predpisih in zakonih. Če bi bilo potrebno, bi občinska skupščina morala za določen čas tudi nastaviti lovskega čuvaja, ne oziraje se na gorska, hribska ali nižinska lovišča. Če imamo delovne inšpektorje, sanitarne inšpektorje, veterinarske inšpektorje itd., zakaj lovci ne bi imeli svojih inšpektorjev. Dolžnost lovskih inšpektorjev naj bi bila tudi nadzor nad kmetijci, kako in kakšna agrotehnična in kemična sredstva uporabljajo. Kmetijce in lovce bi tudi poučevali, kakšnih ukrepov naj se poslužujejo za zaščito poljskih in gozdnih kultur pred škodo po divjadi.

Ivan Medič, Murska Sobota

Za vsklajevanje skupnih interesov med lovstvom in drugimi gospodarskimi panogami je potrebno vsekakor širše sodelovanje. Tesnejšega so-

Foto C. Pogačar

delovanja si želimo lovci tudi s političnimi organizacijami na vseh nivojih, kakor tudi z upravnimi in oblastnimi organi. Lahko rečemo, da je bila med organizacijami lovska družina do sedaj zelo zapostavljena pastorka. Lovska organizacija si je sama ustvarjala finančna sredstva, često iz žepov lovcev. Ker ni iskala dotacij, je tako rekoč izpadla s spiska organizacij. Na ta račun smo lahko slišali le sem pa tja kak bežen očitek, da se zapiramo sami vase in podobno, redko pa se je kak predstavnik odzval našemu vabilu na sejo ali občni zbor, še bolj redko pa so bili predstavniki lovcev kam vabljeni. Za koordinacijo dela med lovstvom in ostalimi gospodarskimi panogami je potrebno pri oblastnih organih postaviti posvetovalne koordinacijske organe v obliki svetov oz. komisij. Prav bi bilo, da bi bile dohodkov od lovstva v določenem razmerju deležne vse teritorialne enote, občina, okraj itd.

Janko Klemen, Maribor

Res je, da družbeni razvoj pri nas nujno terja tudi določene spremembe v lovski organizaciji ter se bo ta v bodoče morala nujno prilagoditi že uveljavljenemu komunalnemu sistemu. Predvsem bo treba gospodarsko plat upravljanja bolj približati občini, tako da bo ta imela od tega tudi koristi, (devize od lovskega turizma). Tudi izravnalni skladi za lovsko škodo, event. tudi za čuvajsko službo se bodo morali formirati pri občini. Višji organi lovske organizacije se bodo morali odreči določenemu centralizmu pri formiranju in trošenju skladov in ne bodo mogli več direktno posegati v gospodarjenje v loviščih, (to bo stvar občin), višje lovske organizacije bodo le strokovni organi, ki bodo skrbeli za enotnost in strokovnost lovske organizacije in jo zastopali pred višjimi državnimi organi in v inozemstvu. Le na ta način lahko osnovne lovske organizacije pričakujejo podporo občin. Pri sedanjem stanju organizacije pa so za občine bolj vabljeni dohodki, ki jih iz lovišča zagotavlja in obljublja kaka gospodarska organizacija.

Osnovne lovske organizacije se bodo morale marsikje otrestiti ozkogrudnosti in bolj smelo pristopiti h gojitvenim ukrepom, ki segajo preko mej enega samega lovišča.

Lovni režim bo treba marsikje spremeniti in ga prilagoditi zahtevam modernega lovskega turizma in tudi povečanemu prilivu domačih lovcev. Tuji državljan — lovski turist naj ima pravico do lova ker odstrel plača. Domačemu lovcu pa bi se morala njegova obvezna udeležba na skupnih lovih

spremeniti v nagrado za njegovo prizadevnost, za napredek lovišča.

Investicije v lovstvu bi morale biti ekonomsko utemeljene in rentabilne. Najprej je treba v celoti izkoristiti že obstoječe kapacitete in ev. te razširiti. Z vsemi gojitvenimi in vzrejnimi obrati je možna kooperacija lovskih družin, le da bodo morali vzrejni obrati upoštevati potrebe in zahteve lovišč. Nemogoče pa je sodelovanje, če ti obrati na primer do dneva izpusta fazanov krmijo samo z umetno hrano, ker v lovišče prenešen fazan naravne hrane ne pozna. Zato mora tisti, ki take fazane nabavlja, računati z ogromnim izpadom in seveda tudi z izgubo.

Franc Golavšek, Vrnsko

Zdi se mi potrebno, da omenim pozitivni činitelj, ki vsklajuje probleme lovcev, kmetijcev in gozdarjev v občinskem merilu. To so komisije za lovstvo pri občinskih svetih za kmetijstvo in gozdarstvo, ki so posredni organ med občino, družino in področno lovsko zvezo. OLV Celje je to že izvedla. V teh komisijah so člani družin, kmetijci in gozdarji. Problemi, ki jih srečujemo vsak dan na terenu, se obravnavajo in tudi rešujejo na sestankih komisij. Veliko je problemov okrog kmetijstva, gozdarstva in lovstva, z dobro voljo pa se le najde skupni jezik. Poudarjam, da je lovska družina kljub tem komisijam samostojen samoupravni organ.

Na prvi in drugi del razprave (I. Obstoj in II. Komuna — lovska družina) so hkrati odgovorili:

Slavko Lovrenčič, Križevci pri Ljutomeru

Več mesečna razprava o bodoči organizaciji lovstva je med člani naše LD prišla do zaključka, kar je tudi moje osebno mnenje, da se priključimo odstavku »c« prvega dela razprave »Lovska družina« v deveti številki »Lovca«. Bodočo lovsko družino si lahko predstavljam samo tako, kot je sedaj naša LD Križevci ter še nekaj družin v Pomurju, ki so mi poznane. Naša LD zavzema okrog 5000 ha nižinske lovne površine s 56 člani-lovci.

Letošnje lovsko leto predvidevamo zaključiti z zadovoljivim finančnim uspehom. Turistom smo dali za odstrel 700 fazanov, 50 zajcev in 3 kose srnjadi, sami pa smo uplenili 820 fazanov, 250 zajcev in 19 kosov srnjadi. To navajam z avtoriteto, ker so občine največkrat zainteresirane za take

Člani LD Jesenice v paradi mladosti 1961

lovske družine oziroma njihova lovišča, ki imajo finančen uspeh. Mi smo finančni uspeh imeli za lovsko družino in za skupnost. Skupnosti smo prigospodarili 2000 dolarjev, mi smo pa dobili dinarje. Denar bomo vložili v lovišče in mogoče nam bo uspelo v novem lovskem letu prigospodariti kakšen dolar več. Odnos komun — LD pri bodočem zakonu o lovu ne bi smelo biti vprašanje, ker so po mojem mnenju lovske družine s svojim gospodarstvom sestavni del občine. Dobičkov si pa od lova ne smemo obetati, saj lovsko načelo in pravila še veljajo, namreč, da je treba v lovišče vrniti vse, kar smo iz lovišča dobili. Navedel sem, da smo uplenili letos 1500 fazanov, dogovor pa imamo, da bomo kupili za drugo turistično in lovno sezono 1000 fazančkov ter zajcev za okoli 300 000 din, tako da pri dobrem izkupičku ne bo viškov. Ni mi znano stališče naše občine do lovskega gospodarstva oz. ali je zainteresirana, da bi skušala ustanoviti kako »lovsko podjetje«. Mislim, da tega pri nas ne bo, kajti vsaka družina mora imeti smisel za napredno gospodarjenje v okviru komun, ki je njen sestavni del.

Ne strinjam se z očitki, da v lovstvu ni samo-
upravljanja. Navedel bi samo primer, da v pretežni večini organizacij vodi delo upravni odbor, medtem ko se pri lovskih družinah za vsako pomembnejšo stvar ali večjo odločitev sestane na posvet kolektiv lovske organizacije. Odločitve posameznikov pridejo do izraza tam, kjer šteje družina malo članov in ima majhno lovno površino. To se pa da odpraviti z združitvijo manjših lovišč. Pri 50 do 60 članov-lovcev ostane posameznik »v senci«. Pri večjih družinah s primerno velikim loviščem pride tudi bolje do izraza intenzivno in plansko gospodarstvo.

Evgen Cug, Murska Sobota

Lovska družina v trenutni situaciji glede na naš družbeni razvoj ni ničesar drugega kot gospodarska organizacija. Ta gospodarska organizacija ima vse organe družbenega upravljanja: občni zbor

Foto B. Krže

— razprava o bilanci, družinski posvet — DS, UO — UO, starešina — direktor, gospodar — tehnični vodja, blagajnik — računovodja, tajnik — sekretar, lovci — člani kolektiva in če hočete lovski čuvaj — stražar.

Ni moj namen, da obravnavam gospodarsko organizacijo in njeno organizacijsko strukturo, niti lovsko družino iz tega naslova, temveč hočem pokazati, da bi iz vseh kotov družbenega dogajanja morali gledati LD kot analogno institucijo gospodarskih organizacij. Vendar bi na osnovi take ugotovitve nekdo upravičeno vprašal: kje je pa potem sploh razlika med obema? Pravzaprav je ni in kljub temu obstoja. Nikogar ne bo motil izraz *honorarna zaposlitev*, ki ga uporabljamo za LD tako dolgo, dokler imamo iz kakršnega koli naslova določene koristi (material). V nadaljnjem odnosu po novem, ko bomo ukinili vse tako imenovane deputate, več ne bomo mogli govoriti o drugem kot o pravicah članov do športnega uživanja, pridobivanju za LD in o dolžnostih. Jasno je torej, da gre kup lovčevih dolžnosti do svoje organizacije na račun edinega cilja, to je *športnega izživljanja in rekreacije*.

Dolžnosti lovca so pa tudi materialnega značaja, čeprav njegove pravice nimajo več nobene zveze z materialnimi dobrinami, katere bi event. prejemal od svoje LD. Iz tega sledi, da organizacija, v katero samo vlagamo in iz nje ničesar ne jemljemo (tu mislim osebnostne materialne koristi), mora biti rentabilna in iz gospodarskega stališča zelo upravičena. Ni nobeno čudo, če občinske skupščine nimajo dovolj interesa do lovstva, kajti ta panoga narodnega gospodarstva je tako mlada in tako raznolika in v svoji biti nedostopna ljudem, ki v njej ne delajo, da tisti, ki niso iz te stroke, ne morejo doumeti življenja te organizacije. Če bi kakorkoli skušali najti drugo rešitev pri nadaljnjem razvoju lovstva mimo lovskih družin, bi upravičeno padlo vprašanje, ki ga žal mnogokrat slišimo: »Zakaj bi enostavno, če je lahko komplicirano!«

Pa pogledjmo še situacijo, ki bi nastala, če bi občine — vsaj v današnjem času — oddajale lovišča komurkoli in tudi sprejemale »zakupnino«! Dobro vemo, da občinam prej primanjkuje sredstev, kot ne, in — kot sem že omenil — preslabo poznavanje lovskega življenja bi upravljalce lovišč pripeljalo tako daleč, da bi zahtevali od lovišč več (to velja za moje domače razmere), kot znaša njihova letna proizvodnja. Kolikor vem, nam velika večina evropskih lovcev očita, da najceneje lovimo, obenem pa ugotavlja, da je organizacija našega lovstva taka, ki mora vsako leto pokazati višji stavež divjadi. Eden izmed italijanskih gostov je rekel: »Če bi imeli mi vašo organizacijo, bi tuji turisti hodili k nam na lov, ne pa mi drugam«. Predstavljajmo si, da bi v pomurskih razmerah občinske skupščine oddajale lovišča, ki so po svoji kvaliteti zelo različna, na licitaciji. Glede na nesporno ugotovitev, da je divjad splošno ljudsko premoženje, ki ga upravljajo lovci, sledi brez dvoma še manj sporno vprašanje eksploatacije lovišč v primeru licitacije. Finančne razmere posameznikov ne dopuščajo financiranja lovišča s strani fizičnih oseb, zato je nujno, da iz lovišča vzamemo, če ne več, vsaj toliko, kolikor bi znašal zakup lovišča. Ni nobena tajna, da je sedanji prispevek za upravljanje lovišč ali zakup (če ga smemo tako imenovati) zelo majhen in bi z njegovim povečanjem naraslo tudi izkoriščanje lovišča. K temu morda le dva primera: Jeseni sem bil na lovu v sosednji Avstriji, kjer smo zvečer ugotavljali, da zakupnik lovišča plača približno tri do štirikratno vsoto stroškov za upravljanje naših lovišč. Zato

hoče, kar je razumljivo, iz lovišča vzeti, če že ne dobička, vsaj toliko, kolikor so njegovi stroški. V največ primerih mu to niti ne uspe. — Na naši strani, ko smo večkrat zvečer šli domov, smo rekli: Nehajmo streljati po divjadi, ker ima družina že dovolj sredstev! — Če pa bi bilo za naše lovišče treba plačati za upravljanje večkratno vsoto, bi se sigurno razvil takšen pogovor. Menim, da nadaljnja razprava o tem ni potrebna, čeprav nobena stvar na svetu ni stoodstotna in tako bi se tem ugotovitvam tudi dalo oporekati.

Da bi govorili v lovstvu o pomanjkljivi družbeni kontroli, oziroma o tem, če obstoji ali ne, in s tem kakor koli skušali dokazati premajhno aktivnost lovske organizacije na tem področju, se mi zdi tovrstna modrost šibka. Ali ne delajo v lovski organizaciji ljudje, ki so sposobni take kontrole? In ali res te kontrole ne vršijo? Prepričan sem, da temu ni tako. Danes lovci upravljamo veliko vredno premoženje in koliko je bilo kriminalov? Zelo malo! Menim, da se s tako malo gospodarskega kriminala pri nas ponaša le redka gospodarska veja. Zatorej namesto očitka, da nas družba premalo kontrolira, bolj velja reči: Mi smo tu, kontrola pa naj pride!

Peter Šuler, Žiri

V zadnjih številkah našega glasila se je vendarle začela javna razprava o problemih organizacije našega lovstva. Razprava o tem traja v precej zaprtih krogih že najmanj eno leto, pri nekaterih lovskih družinah pa se je odražala v pol-ilegalnih poskusih reorganizacije lovske družine. Pripomniti je treba, da so ti poskusi, kjer so se pojavili, pustili pri članstvu neprijeten vtis, da so se posamezni lovci — člani vodilnih teles naše organizacije — borili predvsem za osebni prestiž in za uveljavitev svojih idej za vsako ceno in da so jim koristi lovstva kaj malo mar.

Zaradi tega je prav, da je »Lovec« omogočil javno razpravo o teh problemih, čeprav bi brez škode lahko to storil že prej. Zdi se mi pa, da je treba problem obravnavati na širši osnovi in da je razprava o lovski družini — kot je zamišljena — vendarle preozek okvir, da bi se mogli z vseh strani osvetliti problemi lovstva in njegove organizacije.

Prav je, da se razprava začne pri lovski družini, oziroma pri vprašanju, kdo naj bi bil osnovni in neposredni nosilec upravljanja in s tem gospodarjenja v loviščih. Verjetno je bolj pravilno tako postaviti vprašanje, ker alternativno postavljeno vprašanje »za« ali »proti« lovski družini ne dopušča vsestranske obdelave dobrih in slabih strani obstoječe organizacije. Če takoj odgovorim na vprašanje, moram reči, da je upravljanje z lovišči treba prepustiti organiziranim lovcem (pri tem ni bistveno ime organizacije, zato uporabljam izraz osnovna lovska organizacija za sedanjo lovsko družino, da ne bi prejudicirali tega vprašanja).

To stališče je gospodarsko in družbeno opravičljivo. S stališča družbene skupnosti je lov predvsem gospodarska panoga in je seveda zelo važno, ali je rentabilna ali ne. V danih razmerah bo lov rentabilen le toliko časa, dokler bodo lovci v glavnem brezplačno vestno opravljali svoje dolžnosti v loviščih.

Dokazov za to ne bom na široko navajal, ker so splošno znani: povečanje stalaže v loviščih brez dotacij družbe na eni strani in letne bilance gojitvenih lovišč — ki mimogrede povedano gospodarijo v glavnem z najboljšimi lovišči — na drugi strani. Ekonomskih razlogov zoper zahtevo, da z lovišči gospodarijo organizirani lovci, torej ne more biti. Očitek, češ, da sedanji sistem ne zagotavlja dovolj širokega samoupravljanja v loviščih, se zdi na prvi

pogled res upravičen. Marsikak državljani res nima neposrednega vpliva na gospodarjenje v lovišču. Vendar, katera organizacijska oblika pa bi to zagotavljala? Bodimo prepričani, da nobena! Vsak sodeluje pri upravljanju na tistem področju, za kar ima smisel in veselje. Bodoča organizacija bi morala omogočiti vsakomur, ki pokaže zanimanje in pripravljenost za sodelovanje v osnovni lovski organizaciji, da se pridruži organiziranim lovcem. Pri tem bi bilo treba skoraj povsem odpraviti, oziroma bistveno zmanjšati zlasti pristopnine in članarine, ker so v nasprotju z našimi osnovnimi načeli, za katerih uveljavitev se borimo tudi v lovstvu. Če vztrajamo namreč na načelu, da naj lovci upravljajo z družbeno lastnino t. j. z lovišči na osnovi prostovoljnega združevanja in brez posebnega nadomestila za to, potem je povsem logično, da državljani, ki je pripravljen pri tem sodelovati, ne bo plačeval za to, da bo lahko opravljal neko družbeno koristno delo.

Pristopnine in razmeroma visoke članarine izhajajo iz časov, ko so si nekateri lahko kupili pravico do lova in do plena in so z njihovo pomočjo onemogočali plebejcem vstop v lovski krog. Poleg tega ima pristopnina in članarina še nekatere druge negativne posledice: marsikje si lovci še vedno vsaj delno lastijo pravico do plena, češ, zakaj pa plačujem! Pri pametnem gospodarjenju bodo lovišča lahko prinašala toliko dohodkov, da bo lovska organizacija tudi brez teh prispevkov lahko nemotno delala. Ko bi tako na eni strani močno odprli vrata za vstop v osnovno lovsko organizacijo, bi jih morali prav tako na stežaj odpreti na drugi strani.

Odločanje o sprejemu v članstvo s primerno poizkusno dobo in o izključitvi bi morali prepustiti v celoti osnovni lovski organizaciji. To se pravi, da bi se disciplinski in izključitveni postopek redno začel in končal v okviru te organizacije. Le v primerih, ko bi šlo za potvarjanje dejstev, bi lahko interveniral organ izven te organizacije, medtem ko se v oceno smotrnosti pri izbiri kazni ne bi mogel neposredno spuščati.

Skratka, lovski organizaciji bi morali pustiti večje pristojnosti glede urejanja njenih notranjih odnosov. S tem bi jih neprimerno okrepili in povečali pri njih občutek odgovornosti.

Vzporedno s povečanjem samostojnosti osnovne lovske organizacije bi bilo seveda treba rešiti vprašanje učinkovitosti kontrole gospodarjenja te organizacije. Ker lovske organizacije upravljajo z družbenim premoženjem — torej gospodarijo — bi moral nek organ širše družbene skupnosti izvajati nadzor nad gospodarjenjem v loviščih in imeti v primerih, da bi posamezne lovske organizacije ravnale proti pravilom dobrega gospodarjenja, zakonite možnosti intervencije. Taka vloga vsekakor pripada občinski skupščini oziroma ustreznemu svetu, ne pa kot sedaj, področni lovski zvezi. Ta organ naj bi na primer dodeljeval lovišča v upravljanje lovskim organizacijam, potrjeval letne plane gospodarjenja in zaključne račune, potrjeval nekatere notranje akte lovske organizacije (pravilnike, poslovniške) itd., zlasti pa bi lahko usklajeval koristi in probleme lova s koristimi in problemi kmetijstva in gospodarstva. Na ta način bi dosegli organsko povezavo med občinskimi organi in lovci, ki smo jo v preteklih letih zaman skušali vzpostaviti na umeten način. Zahtevam, ki so se ponekod pojavljale, da naj bi z lovišči gospodarile druge delovne, zlasti turistične organizacije, ni botrovalo samo nepoznavanje problematike lova, temveč tudi dejstvo, da je lov v komuni užival neko eksteritorialnost in da na to panogo gospodarstva občina ni imela nobenega vpliva ter ga zato ni mogla vsklajevati s svojimi načrti.

Kaj pa lovske zveze? Področje dela teh zvez bi bilo kljub temu še dovolj široko, le da bi morale svoje delo usmerjati bolj na strokovno organizacijsko področje in opustiti operativno vodenje.

Čas bi že bil, da se lovske zveze manj ukvarjajo z administrativno operativnim vodenjem, ki je mimogrede povedano tudi neučinkovito in da se bolj lotijo reševanja raznih strokovnih problemov lova. Občutek imam, da vsa naša »strokovnost« sloni na prevodih nemške lovske literature, ustemn izročilu naših dedov in na intuiciah posameznih lovcev. Današnji časi pa zahtevajo prav v lovu smotrno gospodarjenje z uporabo vseh dognanj z raznih področij znanosti. Prav na tem področju bi bodoče strokovne zveze lahko največ koristile lovu z organizacijo strokovne in etične vzgoje lovcev, z nudenjem strokovnih mnenj in pomoči ustreznim organom občinske skupščine — pristojnim za zadeve lova, z organizacijo raziskovalnega dela na področju lova (inštituti, gojitvena lovišča), z organizacijo ali sofinanciranjem podjetij za proizvodnjo in promet z ustrezno lovsko opremo, itd.

S tem sem, upam, nakazal nekaj misli o bodoči organizaciji lovstva. Povedal sem le osnovne konture te organizacije, ki pa so bistvene. Podrobnejših problemov organizacije se nisem dotikal, ker bi se morali najprej zediniti o načelnih vprašanjih.

(Se nadaljuje)

Trnovski gozd in njegova divjad

Ing. Vitomir Mikuletič

Trnovski gozd je visoka kraška planota, obrasla z gozdovi bukve, jelke in smreke. V nadmorski višini od 730 (Dolina) do 1495 m (Mali Golak) se vrste večinoma z gozdom obrasli vrhovi Mrzovec, Praprot, Bukovec, Mali in Veliki Golak, Modrasovec in drugi. Redka naselja v gozdu — Nemci, Laz, Cvetrež in Lokve, ter nekaj gozdarskih in delavskih koč je vse, kar priča, da je Trnovski gozd osvojil človek.

Trnovski gozd je eden izmed tistih redkih gozdnogospodarskih objektov in lovišč, ki ima stoletja nazaj dokumentirano zgodovino. Če hočemo govoriti o divjadi, ki je naseljevala Trnovski gozd in še danes v njem domuje, pa ne moremo mimo njegove zgodovine.

Prvi podatki segajo daleč nazaj v rimske čase. Le-ti govore o obsežnih in gostih gozdovih, ki so poraščali tudi velik del Vipavske doline. Imenovali so se Pirov gozd (Hrušiča?). V Ajdovščini so našli votivne plošče, ki so bile posvečene gozdnemu bogu. Prav tako so našli nagrobni napis, ki se nanaša na nekega Publija Publicija Ursia (ursus — medved), ki je bil »magister silvae«. To daje slutiti, da so stari Rimljani morali imeti za tiste čase dobro organizirano gozdarsko službo s sedežem v Ajdovščini (Haidovium). Nato se podatki zgube skoraj za celo tisočletje in jih imamo na voljo šele iz srednjega veka. Tako je l. 1001 cesar Oton III. odstopil vse gozdove med Sočo in Vipavo, tja do alpskih prehodov, oglejskemu (Aquila) patriarhu. Kasneje je ta fevd prešel na goriške grofe. Ko pa je leta 1500 umrl zadnji moški potomec goriških grofov Leonhard, so ti gozdovi prešli v last avstrijskega dvora pod cesarjem Maksimilijanom I.

V času pred l. 1500 so gozdovi Visoke Trnovske planote malo dajali, čeprav tudi takrat niso bili popolnoma prepuščeni sami sebi. V starih kronikah je večkrat omenjena urejena uprava, ko je bil l. 1533 imenovan za »vrhovnega mojstra gozdov« neki Hieronim iz Zadra (Girolamo da Zara). (Primerjaj tudi: Simon Rutar, Zgodovina Tolminske.) Takrat je kompleks Trnovskega gozda obsegal ne samo Visoko Trnovsko planoto, temveč je segal do današnje Nove Gorice. Celo gozd Panovec, ki ima danes vedno bolj značaj parkovega gozda nastajajočega mesta ob Soči, je bil takrat del Trnovskega gozda. Leta 1540 pa je del tega sijajnega gozdnega kompleksa uničil velikanski požar, ki ga je zmanjšal na današnjo površino. Hieronimu sledi vrsta po imenu znanih gozdnih mojstrov — Paradaiser, Zernozsa, Arardi, Boschen, Tornazari. Že takrat so bili značilni odnosi prebivalstva in plemtva do gozdov, ki so videli v gozdu le predmet izkoriščanja. Paša in lesne služnosti so bile edino, kar so zahtevali od gozda, pri tem pa so zahajali v prava pustošenja. Gozdni mojstri so se proti temu borili, vendar so se nasprotja tako zaostri, da so plemiči l. 1656 ubili Tornazarija, ko je šel iz cerkve.

Po tej dobi je spet praznina v virih, ki bi obravnavali zgodovino Trnovskega gozda. V XVII. stoletju so obsegali gozdovi Visoke Trnovske planote približno 20 900 oralov, toda meje niso bile urejene in utrjene. Šele leta 1785, ko so ustanovili kataster, so prepisali na erar večino Trnovskega gozda. Takrat se pričena tudi intenzivnejša izgradnja cestnega omrežja, kajti doslej je bil Trnovski gozd skoraj neprehodna divjina. Postopno z odpiranjem gozda se je začelo tudi intenzivnejše gospodarjenje. Svoj prvi gospodarski načrt je Trnovski gozd dobil že l. 1770; sestavil pa ga je gozdar Flammek. Ta načrt je bil zelo primitiven in je delil Trnovski gozd na 120 oddelkov. Vsako leto naj bi posekali en oddelek, po 120 letih, pa bi se sečnja vrnila na isto mesto. Seveda takega gospodarjenja rastiščne in druge razmere na visoki kraški planoti niso dopuščale in se ta načrt ni nikoli izvršil. Drugi načrt je bil sestavljen l. 1812, tretji pa leta 1842. Odslej ima Trnovski gozd neprekinjeno vsakih 10 let nov gospodarski načrt in ustrezne karte z izjemo dobe 1918/1921 in 1940/1952.

Lovstvo je bilo vedno postranska gospodarska dejavnost gozdarstva in je za Trnovski gozd to načelo veljalo do l. 1950, ko so ustanovili lovsko družino. Družina si je nadela ime »Trnovki gozd«. Lovišče in lovška družina je doživela v času svojega obstoja nekaj sprememb. l. 1952 pa je zašla celo v kritičen položaj. Od takrat dalje pa se je s pristopom novih članov vedno bolj krepila in uspela z odstranitvijo nekaterih polenkav izoblikovati zaokroženo lovnogospodarsko enoto. Kakor je zgodovina Trnovskega gozda glede gozdnega gospodarjenja bogata in sega v daljnjo preteklost, je v lovskem pogledu veliko bolj pomanjkljiva. Brez dvoma, da je moral tak obsežen kompleks gozdov nuditi zavetje najraznovrstnejši divjadi, predvsem medvedom, volkovom, risom, srnjadi, jelenjadi, divjim petelinom in mali divjadi, vendar o tem kakor tudi o samem lovu do sedaj ni zgodovinskih zapisov. Šele za novejšo dobo (19. stoletje) najdemo v strokovni gozdarski literaturi skromne podatke, ki nekoliko osvetljujejo lovnogospodarske razmere.

Da je bila ta divjad v preteklosti precej zastopana, nam pričajo tudi krajevna imena, ki so še danes v rabi: Jelenk, Medvedji vrh, Volkova bajta, Petelinovec, Poslušanje (!).

Glavna divjad Trnovskega gozda je srnjad, ki je bila vedno zelo številna. Stalež je dosegel svojo kulminacijo tik pred prvo svetovno vojno. Stari ljudje pravijo, da tropi do 15 kosov niso bili nobena redkost. V času prve svet. vojne in še precej

Tudi ta je iz Trnovskega gozda Foto V. Mikuletič

temu, da v Golce ravno zaradi gamsov precej vlaga. Letni odstrel je zmeren, 3—6 živali. Najboljša povojna gamsja trofeja ima 111 točk, uplenitelj pa je Stanko Jelinčič, sedaj bivajoč v Kanalu. Najstarejši kozel, uplenjen po vojni, je bil star 17 let, uplenitelj pa je bil Avgust Krapež, sedaj v Slapu ob Idriji. Skozji gamsje predele vodita dve vzdrževani lovski stezi in ena nevezdrževana.

Pred približno 170 leti je bil v Trnovskem gozdu številni tudi jelen. Kolikor je znano, je bil zadnji jelen uplenjen v Trnovskem gozdu l. 1826. Leta 1879 so spustili v Trnovski gozd par jelenov; vendar se o njihovi usodi pozneje ni nič več zvedelo. Zadnja leta se sledijo spet jeleni, tudi videvali so včasih enega, včasih dva skupaj. Čeprav je jelen imenitna divjad, v Trnovskem gozdu ni zaželen, ker je tu gozdna proizvodnja primarna gospodarska panoga. Jelen — dvanajsterak, ki so ga lani uplenili pod Vršami na meji med loviščema Trebuša in Čepovan, je več časa prebival v odd. 54 v Trnovskem gozdu. Član LD »Trnovski gozd« Benedikt Gruden iz Lokev ga je večkrat opazoval na travniku »Jurjeva ravna«. Naslednja veledivjad, ki se je pa pojavila v Trnovskem gozdu šele po drugi svetovni vojni, so divji prašiči. Sicer niso tako pogosti in se pojavljajo močneje le ob času, ko obrodi žir. Pač pa se skoraj redno zadržujejo v Trnovskem gozdu svinje, kadar prasiojo. Nato pa iščejo hrano orjejo okoliške njive in gozdne jase. Zanimivo je, da je že več merjasev padlo pri čakanju srnjakov. Namesto srnjaka je izstopil merjasec. Razumljivo je, da je bil srečni uplenitelj bolj vesel čakanov kot srnjakovega rogovja. Izreden slučaj se je zgodil l. 1960, ko sta dva lovca, gost in domačin šla julija na srnjaka. Zvečer sta odšla na neko jaso, a je bil tam v čakališču že drug lovec. Odideta na drugo, a tu ju prehiti srnjak, ki je bil na robu gozda, še v »meji«. Ker ni bilo tu več izgleda, »skočita« še v Mojsko drago na Dolenjo glazuto. Ker je bilo že pozno, je domači lovec poslal gosta naprej, da ne bi bilo preveč šuma pri dostopu na jaso. Takrat opazi gost v visoki travi na razdaljo niti 50 korakov sivo gmoto. Previdno da znak spremljevalcu, ki se približa. Ugotovita, da je krepak merjasec. Oba dvigneta puško in strela zgrmita kot eden. Merjasec obleži v ognju. Iztrebljen je tehtal 98 kg, čekani pa imajo 107 točk. Vesel jih je gost po predhodni pripravi obesil na steno.

Ko pridejo divji prašiči v Trnovski gozd, je vedno zanimivo in veselo. Zaradi težkega in zelo razgibanega kraškega terena je lov nanje s pogoni navadno neuspešen. Nikoli se ne da predvideti, kam bodo ščetinarji udarili. Zato smo izoblikovali poseben način, ki pa je izvedljiv samo v snegu. Pogoji za ta način lova pa so ostri, ne prehitri psi in vztrajen lovec. Ko pade sneg, obsledimo prašiče. Nato vzamemo terierje in gremo po sledu toliko časa, da pridemo do prašičev. Psi nakažejo divjad s kratkim, redkim lajanjem. Nato se previdno pri-

bližujemo. Prašiči so pozorni le na pse, ki po malem v primerni razdalji lajajo. Ko pridemo v primeren položaj, streljamo. Tak način lova zahteva posebno vztrajnost in fizično kondicijo lovca. Spominjam se, da sva nekoč z lovcom Jankom Vončino hodila ure in ure po sledu, dokler niso psi zalajali. Tedaj mi reče Vončina, ki je na ta način uplenil že več ščetinarjev: »Zdaj pa le, inženir!« Ko prilezem ves izmučen na greben, za katerim so lajali psi — ni bilo tam več prašičev ne psov. Ušli so naprej — v sosednje lovišče...

Pri tem načinu lova je padel naš najtežji merjasec, ki je tehtal iztrebljen in brez glave nekaj čez 130 kg. Trofejo so pokvarili v klavnici, ker so čeljust prekratko odžagali.

O medvedu v Trnovskem gozdu sem napisal poseben članek, ki je bil objavljen v prejšnji številki »Lovca«.

Med zverjad, ki v Trnovskem gozdu še tudi ni popolnoma zginila, moram šteti tudi volka. Ta pri nas ni stalen. Pojavlja se navadno v pozni jeseni ali pozimi, eden in tudi trije. Takrat je pravo klanje med srnjadjo. Po 15—20 raztrganih srn in njihovih ostankov najdemo kako zimo. Zanimivo je, da se zadržuje volk v našem lovišču največ tri do štiri tedne. Nato izgine, kakor je prišel. Ugotovili smo tudi, da se iz leta v leto v glavnem drži istih stečin. Njegovi obiski so bili prejšnja leta kar redni, že nekaj let sem pa je izostal. Sodimo, da je k temu pripomoglo intenzivno zatiranje na Kočevskem in Notranjskem. V našem lovišču je bil zadnji volk uplenjen l. 1873.

Delavka, ki neguje gozdne kulture v odročni Smrekovi dragi pa mi je pravila, da je 23. 7. 1963 pri odhodu na delo srečala veliko žival, podobno psu. Žival, da je po pasje sedla na stezo in jo gledala. Šele potem, ko je dvakrat zakričala, je zginila v goščavi. Žival bi po opisu mogla biti volk. Zaradi suše, ki je bila tiste dni v Trnovskem gozdu, nisem mogel preveriti sledov. Da so lani nekajkrat videli volka, so mi pravili že večkrat tudi drugi gozdni delavci.

Svoj čas so bili v Trnovskem gozdu zelo številni veliki petelini. Rastišča so bila polna tudi v bližnji okolici vasi (Strgarija). Zadnja leta je njihov stalež iz neznanih vzrokov izredno močno upadel. Tako že dve leti ugotavljamo, da ni petelinov na starih rastiščih, novih pa nismo našli. Domnevamo, da je temu krivo intenzivno gospodarjenje z gozdovi, mnoge nove ceste, ki so omogočile motoriziran dostop v najoddaljenejše predele Trnovskega gozda. Le tu pa tam srečujemo kako kokoš z mladiči ali najdemo kako pero iz petelinjega repa. Značilno za naše velike peteline in njih kokoši pa je, da se pozimi prestavijo v predele, kjer so kulture črnega bora. Popje bora je, izgleda, boljše hrana za to perjad in po grebenih Jančerije nad Krnico najdemo na pomlad cele klobuke iztrebkov. Lansko leto je gnezdila kokoš v odd. 5 v macesnih, pod Žgalinami, pet minut stran od precej frekventirane kamionske ceste v Solovi dragi, sicer nekaj kilometrov od najbližjega rastišča v Mrzovcu. To je precej v nasprotju z znanim dejstvom, da je nemir največji sovražnik gozdne perjadi. Gozdne kure večkrat srečujemo pri mirnih gozdnih cestah in kolovozih, kjer pobirajo prodne kamenčke, potrebne njihovih prebavi.

Med gozdne kure štejemo tudi gozdne jerebe, ki so v Trnovskem gozdu prostorno precej razširjeni, vendar številčno redki. Značilno za naše razmere in predele je, da se krajevno selijo. V nekem kraju se zadržujejo nekaj let, ko se pa njihovo življenjsko okolje toliko spremeni, da jim več ne ustreza, si poiščejo drugo. Ker se v Trnovskem gozdu gospodarji v obliki enodobnega gozda, se jerebi zadržujejo večinoma v bukovih goščah.

Ko gošča zraste v mlajši drogovnjak, ga jerebi zapuste in poiščejo drugo goščo. Do te ugotovitve sem prišel v teku let, potrdil pa mi je to tudi upokojeni logar Jože Krivec, ki je svoj čas služboval v okolišju Mrzla draga. Ta predel obraščajo danes lepi bukovi drogovnjaki, v času Krivčevega službovanja pa so bile tam gošče. Sam je v Mrzli dragi uplenil nekaj jerebov, danes pa jih tam ni več. Tako odkrivamo vedno nova bivališča jerebov, stara pa s spreminjajočim se gozdom zginjajo. Naj pomnim še to, da je na Primorskem malo jerebarjev, čeprav so nekatera področja precej bogata s to lepo divjadjo.

Ob robu Trnovskega gozda, v predelih, ki še spadajo v naše lovišče, žive tudi sedaj še redke kotorne ali skalne jerebice. Čeprav jih praktično ne lovimo, se njihov stalež nikakor ne večja. Tudi v sosednjih loviščih ne morejo ugotoviti kakega posebnega prirastka. Starejši lovci pravijo, da jih je bilo prejšnje čase izredno mnogo, celo toliko, da so ponekod prihajale do hiš, kjer so s kokošmi zobale pičo. Baje so se tu nalezle kokoške kuge, ki jih je več kot zdecimirala. Ne vemo pa še, kako se bo obnesel poskus, ko so pred nedavnim spustili nekaj kotorn v sosednjem goriškem lovišču. Vsekakor bo treba skrbeti, da se ta lepa divjad spet razmnoži v našem in sosednjih loviščih.

Od male divjadi je zanimiva še divja mačka, ki ni prav pogosta, vendar vsako leto pade ena, dve. Kun zlatič je bilo precej, a so jih močno iztrebili. Lisice so zelo pogoste in v času zimskih stisk napadajo v visokem snegu tudi doraslo srnjad. Če pri tem zaide srna v kraško vrtačo, je zgubljena. Pri lovu na lisice sem imel precej uspeha s klicanjem. Pri tem mi je dosti pomagal moj terier Cigo. Lani konec zime sem se odpravil po lovišču. Na prisojnem zavetnem kraju sem nekajkrat »zavekal«. Ni še poteklo deset minut, jo že primaha lisjak med skalami naravnost proti meni. Ustavi se v globeli kakih 30 korakov od mene in pogleda naravnost vame. Ker sem ga s puško spremljal, brž ko sem ga opazil, sprožim. Kakor sem pozneje ugotovil, sem ga zadel nizko v prsa in mu zlomil srednjega nogo. Zamahnil je z repom v loku in zginil v grmovju. Ciga denem na sled. Kmalu se je oglasil. Hitim tja. Sedaj se je oglasil nizko pod kolovozom. Sprememim smer in hajd za Cigovim glasom! Cigo je že lajal dober kilometer stran od kraja, kjer sem streljal. Tokrat na mestu. Kmalu sem bil pri njem. Sedel je zraven zadavljenega lisjaka in me klical. Brez njega ne bi prišel do plena. Solan pes je res najboljši lovčev pomočnik! Ta dan sem se res vesel vračal domov.

Zajčkov nimamo dosti. So pa povsod. Največ jih je okrog gozdnih jas, kamor hodijo na pašo. Zanimivo pa je, da jeseni kar nekam zginejo. Nekateri trdijo, da se podobno kot srnjad čez zimo umaknejo v nižje predele proti Vipavski dolini, kar pa osebno nisem prepričan. Zadnja leta najdem iztrebke tudi v najvišjih predelih Trnovskega gozda. Zanimivo je, da sem tod zelo redko katerega dvignil. Naš plan odstrela zajcev je glede na velikost lovišča zelo majhen. Zato se je verjetno zajčji stalež zadnja leta popravil. Kakih 15—20 jih pusti svoj kožušček upleniteljem. Ti navadno padejo pod kroglo, ker je pri nas šibrenic zelo malo.

Lep je Trnovski gozd kot gozdnogospodarski objekt in kot lovišče. Skozi vse leto nudi lovcu možnosti izživljanja in kdor ga enkrat spozna, ga vzljubi in se bo vedno vračal v njegovo zeleno okolje. Edinstvena Smrekova draga, kakršne ni nikjer drugod, bogata flora Čavna in Male Lazne, Lednica v Paradani s svojo reliktno mikrofavno in alpsko floro, nepozabni razgledi na Jadransko morje, Vipavsko dolino in Trebušo zadovoljijo še takega izbirčiča.

Z zajčjim večalom na lisice

A. S. Pirc

Zimske skrbi lovca gojitelja za svojo divjad prijetno prekine lov na lisice z zajčjim večalom. Zlasti sedaj, ko se lovna sezona bliža h koncu. Po zasneženih obrežjih še hodimo za racami, kadar mraz pritiska na severu in se goste jate odmikajo na jug. Tudi manjše jate divjih gosi in druge vodne perjadi se pojavijo tu in tam v naših krajih. Zimski čas je obenem zelo primeren za redčenje roparic, ki tedaj niso tako previdne zaradi pomanjkanja prave hrane. Prav v tem času se posvetimo lovu na lisice. Pogoni so na splošno za nami, zato bomo poiskali lisico v gozdu ali na parobku gozdov, pa tudi v mladju in na zaraščenih mejah.

Vabljenje lisice z zajčjim večalom je med najzanimivejšimi načini lova. Starim lovcem je ta lov dobro znan in zaradi tega je ta sestavek namenjen zlasti mlajšim tovarišem. Prepričan pa sem, da bodo tudi izkušeni stari lovci našli v njem marsikatero zrno.

Najprej nekaj spominov. Dolga leta službovanja v Bosni, tedaj revni s tako imenovano koristno divjadjo, zato pa prebogati z operjenimi in odlakanimi roparicami vseh vrst, so me izučila, da sem na lovu malokrat računal na zajca ali celo na srnjaka, pač pa na jerebice ali prepelice. Zlasti prepelice je bilo proti koncu poletja veliko v obdelanih dolinicah. Če sem spraševal pastirje po zajcih ali srnjakih, ki so jih tam imenovali »jarce«, so se zvito smehljali in navadno odgovorili, da jih ni, ker jih volkovi in lisice pospravljajo. Daleč od vasic in naselij sem tu in tam le naletel na gozdnega zajca. To so bili izredno veliki zajci, nobeden izpod pet kilogramov. Če si v redko naseljenih krajih uspel upleniti srnjaka, je navadno nosil kapitalno trofejo. Le v ravninskih predelih okoli Bičeljine je bilo male divjadi dovolj, verjetno zato, ker se tam naseljeni švabski kmetovalci niso zanimali za lov. Kot gost okrajnega glavarja sem v teh krajih često uspešno lovil. Tudi srnjad se je zadrževala v nepreglednih žitnih poljih in prav nič ni bila plašna.

Opazil sem, da se v neposredni okolici vasic in naselij drži nekaj zajcev, ki so tako rekoč živeli pod zaščito laježa psov čuvajev. Ti psi, ki so redko privezani, so si morali hrano ponajveč sami iskati na polju in v gozdu. Večkrat sem jih zalotil na njivah pri lovu na miši za »vsakdanji kruh«. Spričo regalnega lovskega sistema in divjih lovcev si mogel ves dan hoditi po planini, ne da bi spodil zajca. Zato pa si mogel nastreliti toliko roparic, da jih nisi mogel nesti. Zavoljo tega so domači lovci lisico takoj po uplenitvi odrli, mrtvino pa zavrgli.

V zimskem času mi je bil najljubši lov z zajčjim večalom. Nekateri lovci menijo, da je ta lov težaven. Lisici pripisujejo več prebrisanosti, kot jo v resnici ima. Lisica je sicer previdna, vendar le v letnem času, ko je plena dovolj. Pozimi njena previdnost močno popusti, zlasti v debelem snegu. Seveda se je treba toplo obleči, ker v hudem mrazu ni šala ves oznojen prečepeti uro in več v snegu.

Kdor zna vekanje umirajočega zajca posnemati z votlo roko, blagor mu! Tako posnemanje nima kovinskega prizvoka, ki ga imajo navadno tovarniški izdelki. Jaz osebno se nisem mogel na-

Foto P. Adamič

učiti vekanja v pest, imel pa sem za vsak primer dve večali Faulhaberjevo in eno, ki ga je napravil vojni glasbenik, ki se je bavil s takimi rečmi. Vendar se nobeno ni obneslo v lovišču, kjer je bilo lisic dovolj. Nobene lisice nisem privabil. Eno sem opazoval več kot pol ure. Na robu smrečja je kopala v snegu za mišmi in krti. Bila je tako zaverovana v svoje delo, da se prav nič ni zmenila za pretresljivi zajčji vek. Za mojo trocevko brez daljnogleda je bila razdalja prevelika, zato sem sklenil lisico obiti. Tako sem se lisici mogel bližati na petdeset korakov. Dobro sem jo videl skozi redko brezlistno mladje. Po strelu je lisica — bil je močan lisjak — skočila vsaj meter visoko in negibno obležala.

V trstju nad novosadskim »štrandom« je bilo pozimi lisic dovolj. Oprezovale so za divjimi racami, ki so se včasih kar gnetle v tem zamočvirjenem kraju, ki ni nikoli zmrznil. Kljub temu je tu redko padla lisica. Edino zaklonišče je bil nizki nasip. Vse ozadje je bilo obdelano in pozimi golo. Tja sem se namenil. Bližal sem se plazeč se po snegu za nasipom. Na glavo sem si nataknil belo kapuco, da sem mogel pogledati čez nasip. Nobene race ni bilo videti. Malo sem počakal in pričel z zajčjim vekom. Ko sem končal, je zašumelo v trstju in lisica je pokukala proti nasipu. Užgal sem in negibno počakal. To je bilo pravilno, ker se je nekaj minut kasneje pojavila druga in se previdno priplazila k padli ter jo od daleč ovohavala. Drugi strel je položil tudi njo na dlako. Dve lisici v desetih minutah. Prepričan sem, da bi ne bilo tako izpadlo, če bi bila v bližini jata rac, ki bi me gotovo opazile in izdale.

Po prvi vojni sem lovil okoli Lendave. Lisic je bilo več ko preveč, za čudo pa tudi veliko male divjadi. Lisic so nemirni časi in dela dovolj. Nekega dne sem se zmenil s pokojnim Rikom Kollerjem in kapetanom Romom, da poskusimo z vabljenjem lisic v Petiševskem gozdu. Šli smo popoldne. Na zmrznjeno podlago je nasipalo suh pršič. Razporedili smo se v hrastovem gozdu, pet sto korakov drug od drugega. Ker je bilo podrasti malo, sem

se postavil za deblo in takisto svetoval tovarišem. Pet minut kasneje sem zavekal. V tem hipu odjekne strel daleč pred mano in nekdo ostro zažvižga. Kmalu nato je pribežala lisica in se prepokpicnila v ognju. Nisem jo pobral, ker nisem hotel izdati svojega stojišča. Osem mesecev star resasti ptičar pa je bil še premalo šolan, da bi aprotiral. Zopet je počilo pred menoj. Po mojem računu je streljal kapetan, ki je vabil na robu gozda. Sicer je bila tišina popolna. Ostro sem opazoval levo in desno, toda nič se ni premaknilo. Ko pa sem še enkrat in to precej nerodno vabil, je priskakljala lisica z visoko dvignjenim repom naravnost proti meni. Ko je pritekla do padle sovrstnice, je prese-nečeno odskočila, vendar prepozno.

Bilo je proti koncu septembra. Lovna sezona se je pričela, vendar pa ni nihče lovil razen nas treh in številnih divjih lovcev. Tu in tam sem hodil za jerebicami ali pa streljal zajce za kuhinjo. Veliko nabojev sem izstrelil na pse potepuhe in podivjane mačke. Lisice so se najraje držale okoli občinskega mrhovišča. Takrat je veliko prašičev poginilo od rdečice. Pri odkopavanju prašičev so lisicam konkurirali — cigani. Celo poleti so odkopavali mrtvino in prirejali pojedine.

Bilo je toplo, sončno. Čisto slučajno sem našel večalo v žepu. Stal sem na parobku gozda in rahla meglica se je dvigala, saj je bila ura komaj pet. Tedaj se je nekaj premaknilo v gosti nekošeni travi. Stopil sem za deblo in ponovno zavekal. Na dvajset korakov sem spoznal krepkega mačka. Po barvi je bil kakor divji in še preden sem mogel dvigniti puško, je bil vrag že pri meni. Ko je zagledal psa ob moji nogi, je smuknil na drevo. Seveda se je hip kasneje znašel na tleh.

Kako trdoživa mora biti lisica, mi je dokazal slučaj pod cerkvico Ahaca na Turjaškem. Čakali smo prašiče, ki niso prišli. Že sem se hotel spustiti v dolino, ko je lepo po poti priskakljala lisica. V gobcu je nesla drozga. Streljal sem in po mojem zadel. Toda lisica je bežala nazaj in po pobočju navkreber. Moj ptičar je na povelje skočil za njo.

Šele čez pol ure se je pes vrnil z lisico v gobcu. Zadeta je bila v sprednji nogi in je izkrvavela.

Z odličnim večalom domačega izdelka sem se nekega popoldneva ob visokem snegu in trdem mrazu odpravil k Savi pod Črnučami. V gozdičkih ob Savi se je vedno potepala kakšna lisica in prežala na race. Usedel sem se na stolček in zavekal. Kakor blisk se je pokazala lisičja glava na vrhu nasipa. Samo glava, nič več. Če bi dvignil puško, bi zginila. Večalo sem držal v zobeh in tiho še enkrat zavekal. Lisica je oprezala, v naslednjem hipu pa je skočila v sosednji grm. V hitro vrženem strelu se je prevrgla v zraku in v dolgih skokih spela k Savi. Skočil sem za njo in komaj še videl, kako je na nasprotnem obrežju stopila iz vode. Drugi strel jo je vrgel v sneg. Ko sem po poldrugi uri prišel čez most na drugo stran, ni bilo lisice nikjer, samo mlaka krvi in stopinje proti Tomačevem. Kožuh sem dobil pri lovskem čuvaju.

Pripovedovali so mi, da je na zajčje večalo prišla ne le lisica, marveč tudi volk, divji prašič in celo zajec. Rada se odzove tudi kuna. Če posnimate vek zajca v bližini naselij, se skoraj gotovo priklati pes ali podivjana mačka, še bolj gotovo pa radovedne vrane.

Zajčje večalo je v rokah vajenega lovca učinkovito sredstvo za zatiranje roparic.

Obvodna svata

Davorin Kremžar

Z gora lije potok, pada v curkih in slapičih in se zlagoma umirja v ravnini, koder se ovija med vrbjem in jelšami. Gladina rahlo valovi med zelenimi tolmunji, tok se zgublja v bičja ter ločja in spet razteka v rokave med peščinami. Na plitvinah zastaja plavje, ki ga nanosijo povodnji in naposled se zliva potok v reko in z njo valovi proti morju.

V takšnih vodah se drže postrvi in lipani in vanje prihaja plenit vidra. Mimogrede pa bo lovec na zalazu ali ribič ob bregu postal in se zazrl v zelenkasto modrikastega ptiča, ki se bo spreletel nad strugo in obsedel na veji, ki moli nad kakšen zatok. V zatoku mrgoli ribji zarod in kmalu bo videl tega obvodnega svata, ko bo strmoglavil v vodo in se z ribico v kljunu spet pokazal iz nje. Potem jo bo, znova sedeč na svoji preži ali kvečjemu malo stran, toliko časa obračal, da mu bo z glavo najprej zdrknila v goltanec. Če pa bo prevelika, da mu bo rep še molel iz kljuna, bo kar na veji počakal, da se bo sprednji del prebavil in bo lahko pogoltnil še ostanek.

Opazovalec bo iz bližine videl, da ima ta ptič zelenkasto modrikasto v rjasto prelivajoče se perje, belo podgrlje ter obližje in nenavadno dolg in močan kljun. Tak je vodomec, ki je za naše kraje kar preveč pisan.

Mnoge vrste ptic polagoma ginejo in tudi vodomec je postal že redek, čeprav mu vsaj v tistih vodah, ki še niso okužene s odplakami, ne manjka hrane. Vodomec sem prejšnje čase prav pogosto videl in je bil ponekod kar vsakdanja prikazen. V postrvjih in lipanskih vodah ga ribiči niti ne vidijo radi in bo že res, da marsikateri pade pod strelom, saj ga ni težavno dobiti, ker se drži svojih

Foto B. Krže

stalnih prež. Te je tudi lahko spoznati, ker je veja, na kateri poseda, kar odrgnjena, pokrita z ribjimi luskinami in vsa okolica oštrcana z njegovimi belkastimi iztrebki. Vodomec namreč izredno hitro prebavlja, hrani pa se izključno samo z ribicami.

Neko dopoldne, ko sem s flobertovko prežal na potepinsko mačko ob mlinu, sem nekako v dveh urah petkrat videl vodomec, ki je vsakič pogoltnil tolikšno ribico, da mu je rep gledal iz kljuna. Koliko plena rabi šele potem, ko krmi svoje številne mladiče.

Vodomec gnezdi v strmih ilovnatih ali prstenih bregovih, kjer skoplje do poldrug meter dolg, nekoliko proti vodi nagnjen rov, ki se končuje v prostornejšo kotlino. Tam znese samica do osem belkastih, včasih nekoliko modrikastih jajc. Če valita oba, ali le samica, ki se na zunaj vsaj po operjenosti ne razlikuje od samca, nisem mogel dognati. Gnezdo je pač skrito pod zemljo, vendar ga je potem, ko so mladiči izvaljeni, prav lahko najti. Iz rova se namreč po bregu izcezejajo njihovi belkasti, z ribjimi luskinami pomešani iztrebki.

Mladiči žde v kotlini brez posebne podloge na kupu ribjih srti, ogrodij in luskin in kadar se rov zatemni, ko prihajata stara dva s hrano, odpre mladič, ki je pred vhomom, svoj kljun, da ga samec ali samica nakrmi, potem pa se odmakne, da pride naslednji na njegovo mesto. Ta se najprej iztrebi v rov, potem pa čaka, da dobi svoj obrok. Tako se mladiči neprestano pomikajo v krogu in se zato ne pripeti, da bi kateri ostal nenakrmljen.

Mladiči zapuste gnezdo nekako v treh tednih. Če je med njihovim doraščanjem pogosto slabo vreme z dolgotrajnim deževjem, ko ribic ni, se ta čas lahko bolj ali manj zavleče. Godni mladiči drug za drugim zlete iz rova in se potem sedeč na bližnjih vejah oglašajo, da jih stara dva lahko najdeta. Krmita jih še nekaj dni, potem pa se mladiči osamosvoje in se kmalu prav tako spretno potaplajo in love kot stari.

Ob številnem zarodu, saj je v vsakem gnezdu 5–8 mladičev in obilju hrane, bi moralo biti ob vsaki vodi dovolj vodomecev. Toda legla uničujejo podlasice, dihur, kuna belica in lisica, ki kar z vrha odkopljejo gnezdo, saj je skoraj vedno tik pod rušo. Tudi vidra se najbrž ne brani tega oblizka, ki ji že zdaleč diši po ribah. Zato uspe le malo-katero leglo in tudi zato postajajo vodomeci vedno bolj redki.

Dorasli mladiči se potem porazdele ob vodi in vsak se drži svojega lovnega okoliša, ki ga potem brani proti vsakemu vsiljivcu. Vodomec leta navadno na kratke razdalje nad strugo. Med spreletom se oglašja z nekakšnim crlikanjem in prav ta njegov rezki glas pogosto opozori nanj. Tako sem nekoč našel štiri mladiče v gostem vrbovem grmu pod gnezdom in potem dolgo opazoval, kako jih stara krmita. Mladič je na široko odprl svoje žrelo in rednik je vtaknil vanj ribico, ki je na mah zgi-

Foto P. Adamič

nila v njem. Mladič je potem nekajkrat sunil z glavo kvišku, nato pa moleč kljun v zrak nepremično obsedel na veji. To je v splošnem tudi značilna drža vodomeca, kadar prebavlja; druga pa je, ko ždi na svoji preži, na veji ali kamnu, ter nepremično strmi v vodo.

Poleti ima vodomec hrane na ostajanje, drugače pa je pozimi, kadar bolj ali manj zamrznejo vode in se ribji zarod pomakne v toplejše globine. V takih časih gre tudi zelo daleč od svojega običajnega okolja, dokler ne najde odprte vode. Pretika se ob nezamrznjenih studenčkih, dokler odjuga spet ne pobere ledu in se tako prebije do spomladi in nove gnezditve.

Višje ob vodah v postrvjem pasu, kjer je vodomec le redek, ker ima premalo hrane, ga zamenja povodni kos. Kakor je vodomec ves pisan in se že na daleč vidi, je pa povodni kos s svojo sivorjavo obleko, belim podgrljem, kakor z vso spodnjo platjo mnogo manj očiten. Tudi ne poseda po prežah in marsikak lovec ali ribič je že ostrmel, ko ga je videl vzleteti iz vode.

Ta ptič kljub svojemu imenu ni prav nič v sorodu z našim navadnim kosom in tudi ne z vodomcem. Navadnemu kosu je podoben po postavi, vendar je ves drug kadar ščekeče na kakšni skali sredi toka in se stresaje s svojim kratkim repom obrača okrog, potem pa zviška zgine pod vodo in se spet pojavi iz nje kar precej daleč v stran.

Vendar povodni kos ne plava, saj za to ni opremljen, temveč le teka po dnu vode. Spotoma pobira razne ličinke, rakce in drugo povodno živad ter ribje ikre. Brž ko kaj najde, zleti iz vode in na kakšni skali pospravi svoj plen. V curkih si pomaga s perutmi in sem pa tja pograbi tudi kakšno ribico; vendar mu to bolj redko uspe, ker ima le šibak, prav kosji kljun. Sicer pa stika za hrano tudi po bregu, posebno ob kalni ali narasli vodi in se takrat zadovoljuje z vsem, kar mu pač pride pod kljun.

Menda je kaj debelo gledal ribič, ki je ob nekem postrvjem potoku lovil z umetno muho in zajel povodnega kosa, ki je bil zgrabil za vabo.

Povodni kos je v splošnem precej bolj številen kakor vodomec. Saj ga pač le malokdo zalezuje, čeprav v postrvjih vodah dela s pobiranjem iker precejšnjo škodo.

Tudi ta povodni ptič je zaščiten kot redka ostalina iz davne minulosti in se bo kljub odplakam, ki uničujejo ribe, regulacijam in vsakovrstnim drugim posegom v naravo, mnogo dalj obdržal kakor pa vodomec, ki se hrani samo z ribjim zarodom.

Oba povodna svata nikakor nista prav navezana na določena področja. Najdemo ju tudi kot soseda ob gorskih potokih ali pa ob nižinskih rekah.

Povodni kos ne gnezdi v rovih, ampak ob bregu, kje pod prevešeno rušo, med skalovjem ali celo pod jezovi. Zato si mora zgraditi trdno gnezdo, ki ga mehko nastelje s svojim puhom. Dognano je, da valita oba stara in sicer zaradi tega, ker bi v obvodnem hladu že ob krajši odsotnosti z gnezda lahko jajca omrznila. Jajc je v gnezdu 3—5 in so zelenkasta ter bolj ali manj rjavo oškropljena.

Mladiči zapuste gnezdo nekako v treh tednih in do popolde godnosti, ko jih stara dva še krmita, ostanejo skupaj v bližini gnezda. Povodni kos ni pevec in le nekako ščekeče. Posebno ob parjenju je glasen in se vznemirjeno spreletava ob vodi gor in dol. Le pozimi se mu ne ljubi dosti, dasi ga takrat mnogo manj tare stiska kakor pa vodomec. Kaže, da ima tudi rad družčino in si po več povodnih kosov deli kakšno lovno področje, ker se ne spopadajo kakor vodomci.

Kdor se kdaj mudi ob vodah in obeh povodnih svatov še ne pozna dobro, naj v prihodnje le malo bolj pogleda.

Gospodarski in tehnični ukrepi vedno bolj jemljejo divjadi in ribam življenjski prostor. Čez nekaj rodov bosta tudi ta dva povodna svata postala redka gosta naših voda.

iz lovskega oprtnika

MOLIBDEN DISULFID — odlično sredstvo za zboljšanje učinka strelnega orožja

Molibden disulfid se je kot mazilo začel uporabljati proti koncu druge svetovne vojne v armadi in vojni industriji ZDA, od tam pa je v povojnih letih prišel tudi v Evropo. Pri nas se tudi že nekaj let uporablja, vendar le v manjši meri in je najbolj poznan kot »Molykote A«, ki se uporablja kot dodatek olju za motorna vozila. V širši rabi na drugih področjih tehnike pa se je molibden disulfid v različnih sestavnih oblikah začel uveljavljati šele v zadnjem času.

Molibden disulfid spada v skupino tako imenovanih trdih mazil. Njegove lastnosti pridejo posebno do izraza v pogojih, kjer se zaradi trenja kovine ob kovino ustvarjajo visoki pritiski in visoke temperature in to je tudi primer prav pri rabi strelnega orožja. Ima to lastnost, da s svojimi molekulami izpolni in se vleže v vse mikroskopske vdolbine na metalni površini, ustvari tenko drsno plast in na ta način zmanjša trenje na najmanjšo možno mero. To je posebna lastnost molibden disulfida, ki je nastala kot rezultat kristalografske strukture plasti tega mazila. Ne bi se na tem mestu spuščal v podrobnejšo analizo sestave in splošne uporabnosti molibden disulfida, ker to zahteva širšo strokovno razpravo, pač pa bi se omejil le na koristnost njegove uporabe pri strelnem orožju, kar nas kot lovce posebno zanima.

Pri poizkusih s puško kal. 8×57 JR, municija RWS, 12,7 g, ki je bila skozi strelni daljnogled točno pristreljena na 120 m, so vsi zadetki, po mazanju cevi s prahom »MOLYKOTE PULVER MIKROFEIN«, padali za 8—10 cm višje. To velja kot dokaz, da je zaradi zmanjšane trenja krogla dobila večjo hitrost, s tem pa tudi dosti večjo razanco in močnejšo udarno moč. Po petih streljih je cev še vedno izgledala kot da skozi njo sploh ni bilo streljano. Pri strelu s šibrenico je bil posip šiber gostejši, kar je razum-

ljivo, ker se obrobne šibre zaradi zmanjšane trenja niso deformirale v taki meri kot pri strelu iz nenamazane cevi. Isti rezultati so bili doseženi tudi s pasto »MOLYKOTE PASTA G«.

Razen izboljšanja balističnih lastnosti orožja in varovanja cevi pred obrabo pa navedeni preparati molibden disulfida služijo tudi kot odlično sredstvo za mazanje mehanizma. Obraba vseh gibljivih delov mehanizma je zmanjšana na najmanjšo mero, velika prednost molibden disulfida pred ostalimi mazili je pa tudi v tem, da zdrži izredno visoke temperaturne razlike. Tako npr. bodo deli mehanizma, v katere je vtrt »MOLYKOTE PULVER MIKROFEIN« obdržali svojo gibljivost na vseh temperaturah (od -185°C do $+450^{\circ}\text{C}$) in jih ni treba mazati z nobenim drugim mazilom. To pomeni, da bo orožje z gotovostjo delovalo tudi pri najhujšem mrazu, kadar vsa ostala do sedaj običajna mazila odpovedo.

Postopek pri mazanju z molibden disulfidom je zelo enostaven. Najvažnejše pri tem je, da se pred vtiranjem mazila cev orožja in deli mehanizma kemično očistijo sleherne maščobe in se posušijo. Prah ali pasto molibden disulfida nato s krpo ali koščkom usnja močno vtremo v kovino. Za vtiranje v cev je najbolj primeren kalibriran kos plutovine, ki ga pritrdimo na čistilno palico. Mazilna plast naj bo tenka, ker pri običajni rabi lovskega strelnega orožja enkratno mazanje zadostuje za celo leto, vendar se pa po vsakem mazanju mora orožje znova pristreliti. Po pristrelitvi namažemo cev z običajnim mazilom proti koroziji, da nam ne rjavi.

Ker molibden disulfidna mazila pri nas do sedaj še niso bila v rabi, bi bilo dobro, da nam uporabniki posredujejo tudi svoje izkušnje z njimi. Lovska zadruga »Lovec« v Ljubljani jih je že naročila dovoljno količino, tako da bodo po primerni ceni lahko dostopna vsem našim lovcem.

Ivan Ferlež

Kemična sredstva — potrebno zlo

Leta 1962 je v ZDA izšla knjiga biologa Rachel Carson z naslovom: Nema pomlad. Avtor v tej knjigi obravnava naraščajočo uporabo in tudi zlorabo kemičnih sredstev proti škodljivcem na polju, v gozdu, na vrtu in v gospodinjstvu. S prividom bodočnosti gleda v čas, ko morebiti ne bo pel noben ptič več, ker bodo vse ptice pevke podlegle sredstvom zoper škodljivce. Opisuje namreč nevarnosti, ki zavoljo teh prete zdravju in življenju ne le živalim, marveč tudi človeku. Knjiga je zbudila v javnosti izredno pozornost in takratni predsednik ZDA Kennedy je takoj imenoval skupino znanstvenikov, ki naj temeljito prouče to kompleksno vprašanje. V maju 1963 je bilo iz Bele hiše objavljeno poročilo o teh raziskovanjih. Med drugim poročilo navaja, da je bilo 1962 v USA registriranih 500 kemičnih spojin z več kakor 54 000 sestavinami za zatiranje škodljivcev. Po cenitvah je bilo v tem letu v ZDA porabljenih blizu 160 milijonov kilogramov insekticidov, ki se na leto porazdele na okoli 36,5 milijonov hektarov. Kakih 20,5 milijonov kilogramov jih pa porabijo na področjih mest in okoli stanovanjskih hiš, največ posamezni hišni posestniki. Poročilo nepristransko opisuje koristi in nevarnosti teh sredstev, imenuje razne njihove kategorije, njihovo razširjenost in vpliv na živali in ljudi. V tolašnem tkivu odraslih Američanov so npr. ugotovili povprečno po 100—200 mg DDT in njegovih posledičnih tvorb. Dojenčki dobivajo ta sredstva že z materinim mlekom. Komisija, ki je v mnogih restavracijah preiskovala pripravljena jedila, ni našla nobenih brez ostankov kemičnih sredstev zoper škodljivce. Svetovni odbor ameriškega predsednika presoja stanje kot zelo premisleka vredno ter zato predlaga več takojšnjih ukrepov. Med drugim zahteva preiskave o maksimalnih dozah raznih pesticidov v tolašnem tkivu, v možganih, jetrih in ploditvenih organih od-

Na preži

Foto ing. I. Kalan

raslih in otrok, zgraditev opazovalne mreže za merjenje ostankov v zraku, vodi, v tleh in v divje živečih živalih, pregled do sedaj dovoljenih tolerančnih doz posebno strupenih sredstev: betaklora, metoksiklora, dieltrina, aldrina, klorodana, lindana in parationa. Dalje predlaga stalne in načrtne ko-

misije za zatiranje škodljivcev, da bi spoznali koristi in nevarnosti teh sredstev in po potrebi menjali akcije ali jih ustavili. Končno daje odbor pobudo za razsežne raziskave za razvijanje selektivno učinkujočih in hitro se razkrajajočih sredstev za zatiranje škodljivcev, kakor tudi za krepkejšo izgraditev zatiranja škodljivcev na biološki podlagi ter svetuje obvezne predpise v zakonodaji. Po nalogu predsednika se predlogi tega odbora že velikopotezno uresničujejo. Knjiga imenovanega avtorja se širi v mnogih jezikih po vsem kulturnem svetu, kakor tudi poročilo preiskovalne komisije. Vsekakor je uporaba kemičnih sredstev za zatiranje škodljivcev zelo pereč, težek in zamotan problem — za ohranitev zdravja človeka in njegovega življenjskega okolja.

Še nekaj pogledov te komisije na ta problem:

1. V deželah z visoko razvitim poljedelstvom in dobro izgrajeno zaščito kulturnih rastlin je žrtev škodljivcev 15% pridelka, v manj razvitih deželah 40—60%.
2. Eksplozivno naraščanje prebivalstva terja, da so zgube na pridelku čim manjše.
3. Čim večje so površine monokultur, tem večja je nevarnost za razmnožitev škodljivcev.
4. Nerazsodnost potrošnikov, ki zahtevajo npr. sadje brez napake, sili pridelovalce, da žlahtno sadje škrope, letno od dvanajstkrat do tridesekrat (v Italiji).
5. Uporaba kemičnih zatiralnih sredstev je imela v mnogih primerih blagodejne učinke (zatrli so malarijo v mnogih pokrajinah).
6. Mnoga kemična zatiralna sredstva ne učinkujejo selektivno, to je, da ne uničujejo le škodljivcev, temveč tudi koristne in neškodljive vrste, ki imajo svojo vlogo v tisti življenjski skupnosti. Tako so npr. v ZDA množično poginili škorcei-selivci, ki so jedli deževniki, ki so se hranili z odpadlim zastrupljenim listjem drevja.
7. Vsi pesticidi vplivajo na določena bitja smrtno. Njihov vpliv na druge rastline in živali kakor tudi na človeka večkrat še ni zadostno znan.
8. Prav posebno malo vemo o sinergetskem vplivu takih sredstev, oziroma o posledicah sestevkov sprejetih najmanjših — samih zase neškodljivih — količin skozi kožo, z vdihanim zrakom in s hrano.
9. Zakonito predpisane tolerančne doze so preračunane le za določena sredstva. Te nič ne povedo o sočasnem vplivu več strupenih snovi.
10. Praksa kaže, da ni nobenih brezpogojnih jamstev za varnostne periode, to je brezpogojno potreben časovni presledek med zadnjo uporabo

kakega sredstva in med žetvijo pridelka. 11. Samo biološko zatiranje škodljivcev ne zmore v zadostni meri zagotoviti naših pridelkov. Kemičnih zatiralnih sredstev torej ne moremo pogrešati! (Po Kosmosu 1964-1.)

S tem hočem zgolj opozoriti na problem, ki stoji tudi že na našem pragu.

M. Š.

Moj lovski začetek

Bilo je že precej pozno, ko sem vzel trocevko in odšel. Vabil me je gozd nad zgradbo Gozdnega obrata Mislinja. Ker je bil teren strm, sem vzel puško v roke, da bi me ne ovirala pri hoji in jo nabil. Ko se tako vijem in rinem skozi grmovje in leskovje, zaslišim, kako se desno od mene nekaj premika in oddaljuje. Hiter pogled tja mi odkrije precej staro srno, ki me začudeno gleda. Nehote pogledam po okolici in od nekod se pojavi kmečko ščene, ki se takoj obrne, ko me opazi, srna pa v drugo smer. Le jaz sem ostal na mestu, kajti vse se je zgodilo s tako naglico, da se na puško, čeprav sem jo držal v roki, še spomnil nisem. Šele čez čas sem začel občudovati svojo »spretnost in prisotnost duha«. Pač začetnik. Najbolj sem se jezil, da mi jo je pobrisal pasji kratež. Ko sem se zbral, sem jo ubral za srno. Nagonsko sem se namenil proti smrekovi kulturi in res je iz nje zbežala srna v gozd. Tam se ustavi in motri okolico. Mračni se že, srna pa se mi spretno izmika. Treba, da jo ponovno spravim iz gozda v svetlobo. V velikem loku jo znova zalezujem od spodaj navzgor v smeri, kjer sem menil, da bo. Tik pod vrhom jo zopet opazim, pa tudi ona mene, kajti z nekaj skoki je bila iz gozda nazaj na košenici. Razdalja med nama se je večala, da na tako razdaljo in v mraku nisem smel streljati. Noč se je skokoma bližala. Ob trenutkih, ko je mulila travo, sem jo zalezal na kakih 30 metrov. Tedaj dvigne glavo, me opazi, skoči in naslednji hip obstoji. Potem me v loku obide in neprestano sumljivo ogleduje. Tik ob gozdu se ponovno ustavi — iz radovednosti, bojazljivosti in opreznosti. Izkoristil sem to priložnost in pomeril. Toda, srce mi je razbijalo, roki sta se mi tresli in že sem sklenil, da ne bom streljal, ko me preseneti močan pok in sunek v ramo. Srna se je pognala v gozd in zginila. Na nastrelu nisem našel ne dlake, ne krvi. Tudi v smeri, kamor se je srna pognala, nič. Dalje v gozdu je bil že popoln mrak. Vrnem se na nastrel, toda vse zaman. Razočaran, utrujen, trmasto dvom-

ljiv in poparjen se obrnem proti domu. Čeprav sem bil pošteno utrujen, nisem spal. S prvim svitom sem bil na nogah, toda snežni oprh ponoči je zabrisal vsak sled. Zastonj sem preiskal vso bližnjo in daljnjo okolico. Še bolj potlačen sem se vrnil in sprijaznil z dejstvom, da sem zgrešil. Toda ni še minila ura po moji vrnitvi, ko dobim sporočilo, da v bližini, kjer sem streljal, leži mrtva srna. Vesti skoraj nisem verjel, toda ko pridem na opisano mesto, sem jo našel. Ležala je dobrih 100 metrov v notranjosti gozda, s strelom v mehko. Po krajšem obotavljanju sem jo oprtal in nisem niti opazil, da teče njena kri po meni. Doma je padlo dosti okroglih na moj račun zaradi okrvavljenih hlač, nogavic in čevljev. Pa na to se takrat nisem oziral, saj sem pred seboj imel prvi svoj lovski plen.

Marko Zupanc, Bled

Ali se volkulja pari vsako leto?

Od nekdaj je med ljudmi razširjena vera, bolje izročilo, da volkulja koti le enkrat v življenju. Ko v tem skotu volčičem zrastejo zobje, ji odgriznejo seske in potem se več ne pari in ne koti. Biološko je tako stanje nemogoče, vendar izgleda, da je nekaj na stvari, ker so ljudje prišli do takega sklepa. Biologija volka v tem oziru še do danes ni dokončno proučena. Slika kaže mrtvo volčico, ki jo je lovec Bogdan Rajnovič iz Srbskih Moravic ustrelil 14. nov. 1963. Veterinar je ugotovil, da je bila volkulja stara dve leti in še ni dojila in bi se bila v zimi 1963/64 prvič parila. Iz lovske prakse so mi znani še tile primeri: Logar Milan Vukelić, član LD Lička Jesenica, je proti koncu zime ustrelil volkuljo in drugo zastrupil. Po zobeh je določil starost okoli 7 let. Prva je nosila 5 mladičev, druga ni bila breja. Lovec Djuro Jovetić, član LD Plaški, je v marcu 1963 ustrelil dve volkulji, prvo staro 6—7 let s štirimi mladimi, drugo staro 2—3 leta brez zarodka. Po tem bi sklepal, da se volkulja pari vsako drugo leto in vodi mladiče, dokler ne postanejo samostojni. Ne v tuji in ne v domači literaturi to vprašanje ni podrobno obdelano. Skušnje z ujetimi volkovi in v zverinjakah niso odločilne, ker ne žive v naravnem okolju. Ing. Zvonko Car piše v Lovskem priručniku, Zagreb 1953, na 49. strani, da se volk pari od decembra do februarja in volkulja nosi tri mesece itd. Pridružujem se večini lovcev,

Foto ing. Zl. Turkalj

ki menijo, da volkulja nosi 9 tednov kakor psica, ker bi se sicer volk in pes ne bi mogla pariti in ne bi mogli iz tega križanja vzgojiti psov volčjakov. Volk se razlikuje od psa po zgornji čeljusti in po opni med prsti, s katero se površina šape poveča, česar pes nima in po dlaki, ki ima pri volku reso in podlanko, ki je pes nima. Umestno bi bilo, da bi naši lovci in biologi — ker imamo še v vseh republikah volkove — življenju volka glede paritve in kotenja posvetili več pozornosti, da bi to vrzel izpopolnili.

Ing. Zlatko Turkalj, Ogulin

Nenavadno obnašanje divjega petelina

V novembru 1963 mi je pripovedoval domačin iz Novih Lazov na Kočevskem, da je v neposredni bližini njegove vasi že večkrat opazil velikega črnega ptiča — po njegovem mnenju divjega petelina — ki nima nobenega strahu pred ljudmi. Dokaj prepričljivemu pripovedovanju tedaj le nisem mogel verjeti in sem bil prepričan, da je možakar, ki ni lovec, imel za divjega petelina kakšno drugo ptico, posebno še, ker sem v tisti okolici že večkrat videl popolnoma črno sovo — kozačo.

Foto M. M.

Do ponovnega razpravljanja o tem je prišlo kmalu potem, ko je lovec Ivan Ribič iz Brige poročal, da je divjega petelina videl tudi na Dolnji Brigi. Priletel je na smreko ob lovski hiši in tam dolgo sedel. Bil sem mnenja, da se je petelin umaknil v dolino, ker ga je preganjala kakšna roparica, se odpočil in se seveda potem vrnil v njegovo običajno bivališče v gore.

Prve dni decembra je precej pogosto deževalo. Dnevi so bili megleni in hladni, po vrhovih je zapadlo tudi nekaj centimetrov snega. Dne 4. decembra 1963 sem dobil od lovcev obvestilo, naj se nemudoma oglasim v Novih lazih, češ da na neki strehi sedi divji petelin, katerega bi bilo možno fotografirati. Čeprav sem dvomil, da me bo petelin čakal, sem z vso naglico pripravil teleobjektiv in se odpeljal v Nove laze. Že od daleč sem opazil, da se na Klaričevem skednju spreha pravi pravcati divji petelin ter ravnodušno opazuje radovedneže, ki so gledali ta nenavadni pojav in psa čuvaja, ki je privezan na verigi strahovito rohnel prav pod njim.

Ko sem se dovolj približal, sem ugotovil, da je petelin krasen eksemplar — star, zelo živahen in na videz popolnoma zdrav ter nepoškodovan. Prav posebnost pa so njegove belo obrobljene peruti, česar nisem še pri nobenem divjem petelinu opazil. Popolnoma neprizadeto se je sprehajal sem in tja po strehi in mirno prenašal tleskanje fotoaparata. Šele ko sem se približal na komaj 8 metrov, se je najprej nekajkrat nezaupljivo prestopil, potem pa se je počasi odpeljal kakšnih 400 metrov daleč na rob gozda.

Šli smo za njim, ker smo približno videli, kje se je spustil na tla. Opazili smo ga pod neko brezo, skupaj s srako, ki ga je radovedno ogledovala. Sraka je takoj odletela, ko nas je ugledala, petelin pa nas je zopet pustil v neposredno bližino in pri tem le nezaupljivo vzdigoval glavo. Ko smo ga skušali obkrožiti, se je brez težav vzdignil in se odpeljal še dobrih 300 metrov naprej med smreke.

Naslednje jutro se je petelin vrnil zopet v bližino vasi. Tam ga je videl eden lovcev in ga skušal ujeti. Za njim pa je tekal brezuspešno, ker se je petelin zelo spretno izmikal. Šolarji iz vasi so lovcu pripovedovali, da prihaja petelin v vas že več dni zapored in da imajo z njim prav prijetno zabavo.

M. M.

Roparice v lovišču

Med potjo v vinograd opazim dve srni na kakih 200 metrov, ki sta nepremično stali in pozorno gledali. Nekaj višje pod neko jablovano zagledam postavo. Čez čas se začneta srni pomikati po dolinici, hkrati pa tudi tista postava. Spoznal sem velikega volčjaka z bližnje kmetije, ki je lezel k tlom, prihuljen prav po zverinsko Kmalu se srni poženeta v beg, pa tudi volčjak za njima. Sicer so bile srnje noge hitrejšje in volčjak je zaostajal, toda kako se je ta igra iztekla, ne vem. Tudi mačko sem že opazoval, kako je lovila zajca. In tako vsak po svoje, volčjak srne, lisica perjad, mačka zajca, kragulj ptice itd. Vem le, da je takih in podobnih roparjev preveč v lovišču.

Ivan Verbič

Lisičine

Nekega jutra sva z bratom in psičkom jazbečarjem odšla po kostanj, ki ga je bilo to jesen izredno obilo. Med hojo in pobiranjem sva čisto pozabila na psička. Ker me je malce zaskrbelo zanj, sem skočil k 5 minut oddaljenim lisičinam. Iz rova zaslišim lajanje, ki se je pomikalo proti izhodu, kjer sem stal s krepelom, da pobijem jazbeca, če bi se prikazal. Lajež se je pomikal tik pod površino in zato sem poslal brata po motiko. Razkopavala sva in končno pod majhno smreko, od koder se je čul lajež, se po nekaj mahih rov odpre in pokaže se jazbečeva dlaka. Tedaj se jazbec požene v psa, nastane velik direndaj po rovu, potem pa vse utihne. S tem je bil najin prvi lov na jazbeca končan in domov sva se vrnila brez jazbeca in kostanja.

Ivan Verbič

Samo volčja dlaka

V decembru 1948 je neke noči zapadel sneg in seveda me je takoj prišla lovska žilica. Ko se je zdanilo, sem vzel na piko divje prašiče. Skrbno sem se opremil z raznimi naboji, predvsem brenekami in z najmočnejšimi šibrami, četrtaki (nekdanjimi »firkelčarji«). Takrat sem imel še puško petelinko kalibra 16 in naboje z dimnim smodnikom. K pasu je bila prikovana nožnica za dolg nož (jelenovec), ker brez njega nisem šel na lov. Računal sem, da se mi le lahko kaj pripeti z divjimi prašiči ali volkovi, če bi odpovedala puška.

Ze takoj za Begunjami sem našel sledove treh divjih prašičev. Smer je bil cik cak proti

gozdu Bukovniku. Menil sem, da bo morda kaj dlake. Obšel sem precejšnje daljo čez griče in doline. Končno sem dospel do gozda in tu so sledovi držali v gosto podrast. Ker ni bilo mogoče za sledovi, sem se namenil, da jih v velikem loku obkrožim. Pod vrhom Bukovnika stopim na skalo, da sem imel razgled. Za nekim ležečim neokleščenim vrhom se potegne siva žival. Glave nisem videl, ker jo je držala pri tleh. Ko pride na prosto, se obrne proti meni in dvigne glavo. Tako se gledava nekaj sekund. Menil sem, da je pes volčjak, ki je prišel z gospodarjem v gozd. Naj bo, kar hoče, si mislim, volčjak nima kaj iskati v lovišču in sprožim. Preko oblaka dima vidim skok, dolg 4 metre in žival zginje. Grem na nastrel, kjer dobim dlako, vidim kri in nekaj blata kakor iz črev ter sled srne. Ugotovil sem, da je bil volk, ki je sledil srno. To pot sem jo vsaj rešil. Volk je bil ogromen, da takega nisem videl v nobenem muzeju. Grem po krvnem sledu s pripravljeno puško. Računal sem z možnostjo, da kje leži. Padel je trikrat in na vsakem padcu je bilo precej krvi. Polagoma je kri v sledu prenehala. Bližala se je noč, opustil sem zasledovanje. Na neko drevo sem naredil znamenje, tako da bom drugi dan zjutraj nadaljeval zasledovanje. Strel je bil z idealno. Kazalo je, da je zadet v mehko. V tem primeru je šel lahko še zelo daleč in v druga lovišča.

Zadovoljno sem jo mahal proti Begunjam, gradil gradove v oblake in računal nagrade. Greoč se oglasim še pri starešini lovske družine in mu pokažem nekaj dlake. Dogovorila sva se, da greva drugi dan zgodaj na zasledovanje in po volka, ki gotovo nekje leži mrzel. Preko noči pa je zapadlo za pedenj snega in tako je bil najin račun brez krčmarja. To je bil prvi volk, ki je bil streljan v našem lovišču.

Ivan Petrič, Selšček

Literatura

Krečič-Šušteršič: Ptice Slovenije

Nedavno je ta knjiga izšla na pobudo Društva za varstvo ptic izpod peres Ivana Krečiča in Franca Šušteršiča pri Državni založbi Slovenije. Knjiga ima obliko priročnika in obsega 221 strani. Ilustriral jo je Lado Pir-

nat, opremil Lojze Smrke, natisnila pa tiskarna v Celju.

Avtorja pravita v predgovoru, da je knjiga namenjena gozdarjem in logarjem, učencem in dijakom, ter vsem tistim, ki se za ptice zanimajo. Opisane so vse vrste ptic, ki žive na ozemlju Slovenije, ali pa se tod zadržujejo le mimogrede, ko se preko našega ozemlja selijo v južne pokrajine.

Knjiga ima tale poglavja:

Uvod, kjer je govora o koristnosti ptic pevk, o zaščiti in selitvi ptic.

Sistematski pregled ptičjih vrst, kjer so vse naše ptice v slovenskih in latinskih imenih razvrščene v rede in družine.

V opisu ptičjih vrst so vse ptice kratko in jasno opisane. O vsaki ptici so podani: oblika in velikost telesa, kljuna, barva perja, bivališče, prehranjevanje, razmnoževanje in zemljepisna razširjenost.

Poseben imenik razvršča imena naših ptic po abecednem redu, z navedbo strani knjige, kjer je ta ptičja vrsta opisana.

Izida te knjige se je razveselil vsakdo, ki so mu ptice pri srcu. Dejansko pa je bila izdaja te knjige tudi potrebna, saj Slovenci doslej take nismo imeli. Imamo sicer nekaj del, ki opisujejo naše ptice, vendar ne v taki obliki. Leta 1870 in 1871 je Mohorjeva družba v Celovcu izdala III. in IV. del knjige »Domače in tuje živali v podobah« s podnaslovom »Ptice«. V tem naravoslovnem delu je v lepem jeziku in izbranim slogu za tedanje čase odlično opisal ptice naš znani pisatelj in naravoslovec Fran Erjavac. Pri vzgoji naših ljudi v pravilnem odnosu do ptic in narave sploh je ta tedaj najbolj brana knjiga opravila ogromno pionirsko nalogo. — »Naše ujede« je strokovno znanstveno delo dr. Janka Ponebška, vendar je izšel leta 1917 le prvi del o sovah v založbi »Muzejskega društva za Kranjsko«.

V knjigi »Vretenčarji Slovenije« je znani naravoslovec in lovski pisatelj dr. Stanko Bevk podal ključ za ugotavljanje in določanje vseh naših ptic, podobno kot je opisal naše lovne ptice oz. vretenčarje v knjigi »Naš lov« II. del. Knjigo »Vretenčarji Slovenije« je izdala po avtorjevi smrti leta 1957 »Kmečka knjiga« kot pomožno učno knjigo. Medtem, ko dr. Bevkovo delo daje v roko predvsem ključ za razpoznavanje posameznih vrst ptic oz. vretenčarjev, pa Krečič-Sušteršičevo delo ptice opisuje tako, da o vsaki posamezni ptici vzemo vse, kar je o njej kot najnujnejše potrebno vedeti. Služila bo pa predvsem tistim, ki ptice

vsaj delno poznajo. Ti bodo na osnovi izredno dobrih opisov lahko spoznali tudi kako ptico, ki je doslej niso poznali.

Knjiga formata 12 × 20 je sicer prikupno opremljena, vendar nekoliko skromno, čemur je osnovni, že dolgo znani vzrok, da smo Slovenci majhen narod, ki si večjih in bogatejših naklad nekaterih knjig ne more privoščiti.

Nasproti splošni pozitivnosti te knjige je pa tudi nekaj manjših pomanjkljivosti, ki jih bom navedel z željo, da bi se po možnosti upoštevale pri ponovni izdaji, ki jo bo gotovo doživela.

Risbe v knjigi so same na sebi zelo dobre, vendar ne prikažejo tega, kar zmorejo barvne slike, ki bi bile tudi v tej knjigi nujno potrebne — vsaj za nekatere vrste ptic, ki jih črno-bela risba nikakor ne more dobro predstaviti. Poleg tega naj bi tudi posebne puščice na risbah oz. slikah opozarjale na najkarakterističnejši del telesa, barvo ipd. — morda po vzorcu doslej tovrstnega najboljšega priročnika: Peterson-Mountfort-Hollom »Ptice Evrope«. Izredno karakteristični deli telesa naj bi bili morda posebej narisani. Na ta način bi knjiga še bolje lahko služila za razpoznavanje ptic.

V uvodu, kjer je govora o koristnosti ptic, so omenjene samo ptice pevke, medtem ko vemo, da so človeku koristne tudi druge vrste ptic. Če je v predgovoru poudarjeno, da je knjiga namenjena tudi tistim, ki se ukvarjajo z biološko zaščito gozdov, potem bi bilo treba pri opisih povedati nekaj več o prehrani, tako da bi bilo bolj jasno, s čim se ptice pretežno hranijo, da s tem človeku koristijo.

Kot majhno strokovno napako bi omenil, da je v redu in družini golobov za grlico, ki živi po naših naseljih, vrtovih in poljih, uporabljeno ime »smejačica« (Streptopelia risorius decaocto Friv.) — namesto »turška grlica ali gutka« (Streptopelia decaocto). Dejstvo je namreč, da gre v tem primeru za turško grlico ali gutko in ne za smejačico, ki jo prištevamo k udomačenim pticam in jo sem in tja — toda vedno redkeje — vidimo v kaki kletki. Na videz sta si obe grlici zelo podobni, vendar je nekaj razlike v velikosti, barvi in gruljenju. Ker pa so v tej knjigi opisane le prosto živeče ptice, smejačica ne sodi vanjo.

»Ptice Slovenije«, to najnovejše domače delo na tem področju naravoslovja je vsekakor velik korak naprej, za kar gre priznanje avtorjema kot tudi vsem tistim, ki so omogočili, da je ta priročnik izšel. Kot ljubi-

telji narave ga bodo s pridom in zanimanjem vzeli v roke tudi lovci, saj bodo med krilatimi prebivalci in gosti naše dežele našli tudi ptice, ki jih uvrščamo med divjad.

France Cvenkel

XV. občni zbor Kinološke zveze Slovenije 7. XII. 1963 v Ljubljani

Vodil ga je predsednik tov. Franjo Bulc, Kinološki savez SFRJ je zastopal sekretar tov. Radovan Zec, Lovsko zvezo Slovenije pa tov. Vladimir Pleničar.

Na predlog predsednika so navzoči počastili spomin umrlih tovarišev Janeza Zupana in dr. Janka Lokarja z enominutnim molkom.

Poročila funkcionarjev in nadzornega odbora so bila soglasno sprejeta. Predsednik nadzornega odbora tov. Stare je predlagal pohvalo vsem funkcionarjem Kinološke zveze, posebej še predsedniku tov. Franju Bulcu za vzorno vodenje organizacije in podelitev razrešnice upravnemu in nadzornemu odboru, kar je bilo soglasno odobreno.

Izvoljen je bil upravni odbor: predsednik Franjo Bulc, prvi podpredsednik dr. Jože Rant, drugi podpredsednik Vladimir Pleničar, tajnik Julij Koder, vodja rodovne knjige Teodor T. Drenig, strokovni poročevalec Bogdan Sežun, blagajnik in knjigovodja Viktor Koritnik, gospodar Slavko Perčič. Ostali člani upravnega odbora so: zastopnik Lovske zveze Slovenije, zastopniki vseh lovskih zvez ter delegati pasemskih organizacij, za DLP tov. Pavel Cvenkel in Mirko Confidenti, za Klub za gonice tov. Jože Kristen in Adolf Ivanc, za KLJT tov. inž. Marjan Cvenkel in Miro Završnik, za Društvo brak jazbečar tov. Slavko Kovač in Miloš Kelih in za Zvezo klubov za vzrejo športnih in službenih psov tov. Vekoslav Tanko, dr. Branko Čebin, Valter Šehel, Jože Komočar, Janez Plestenjak, Silva Slamič in Ivan Zemljič.

Dalje so bili izvoljeni:

v nadzorni odbor: predsednik tov. Bruno Hugon Stare, člana

Ero ima v nosu gamse

Foto P. Adamič

tov. Saša Kovač in Rudolf Bernik st.;

v strokovni svet: strokovni poročevalec tov. Bogdan Sežun, vodja RM tov. Julij Koder, vodja rodovne knjige tov. Teodor Drenig, za ptičarje in šarivce: tov. Jože Škofic in Pavel Cvenkel, za goniče tov. Jože Kristen in Adolf Ivanc, za brake jazbečarje tov. Slavko Kovač in Miloš Kelih, za jamarje tov. inž. Marjan Cvenkel in Jurij Verovšek, za športne in službene pse tov. Franjo Bulc in dr. Brane Čebin;

v disciplinsko komisijo: tov. Milko Dobravec, Vekoslav Tanko, Jože Škofic, Miloš Kelih, Janez Lavrič, za namestnike pa tov. Pavel Cvenkel, Jurij Verovšek in dr. Brane Čebin;

kot delegati za plenum in strokovni svet JKS tov. Franjo Bulc in Bogdan Sežun, kot namestnika tov. Teodor Drenig in Vladimir Pleničar;

v komisijo za odlikovanje tov. Franjo Bulc, Teodor Drenig in Vekoslav Tanko, namestnika tov. Vladimir Pleničar in Rudolf Bernik;

v izpitno komisijo: za ptičarje in šarivce tov. Bogdan Sežun, Julij Koder in Teodor Drenig; za goniče tov. Jože Kristen, Adolf Ivanc in Teodor Drenig; za jamarje tov. Jurij Verovšek, Ivan Caf in Teodor Drenig; za brake jazbečarje tov. Slavko Kovač, Miloš Kelih in Teodor Drenig; za športne in službene pse tov. Franc Bulc, dr. Brane Čebin in Teodor Drenig.

Plan kinoloških prireditev v letu 1964/65 je bil sprejet in objavljen v 9. številki lista »Lovvec«.

Prav tako je bil soglasno sprejet računski zaključek za 1962/63 in proračun za 1963/64. Glede prodaje izrabljenega razstavnega materiala bo sklepal bodoči izvršni odbor.

Iz govora predsednika

**Franja Bulca na občnem zboru
Kinološke zveze Slovenije
7. dec. 1963**

Pretekli dve leti od zadnjega občnega zbora sta bili precej burni za kinologijo na Slovenskem. Zaradi kopice pripomb na račun kinologije je bilo mnogo razprav, sej in posvetov o reorganizaciji kinologije.

Po vseh razpravah je vendarle zmagala pametna presoja položaja in so bile spoznane in utemeljene strokovne in družbene potrebe nadaljnjega razvoja kinologije.

Vse razprave so v glavnem izzvene v naslednjem:

1. Kinologija kot panoga je in ostaja družbeno potrebna in pomemben faktor razvijanja psov, etičnih odnosov človek — pes, vse večje uporabe čistopasemskega psa, predvsem službenega, lovskega in športnega.

2. V okviru Jugoslavije in posameznih republik naj deluje še vnaprej kinološka organizacija, ki naj ima kot osnovne enote bazenske organizacije oziroma klube ali pa deluje preko lovske organizacije.

3. Vse delovanje kinološke organizacije naj se približa kar najbolj ljubitelju in uporabniku psa in naj se administrativno kar najbolj poenostavi.

4. Upošteva naj se vse bolj znanstvene dosežke genetike kot znanstvene discipline in vzgoja res mnogovrednih čistopasemskih psov.

5. Posebno skrb naj se posveti novim mladim kinološkim kadrom.

6. Delovanje kinološke organizacije naj se financira po koristnikih z ozirom na izračunane stroške po psu s tem, da za lovske pse plačujejo lovske družine kot kolektivni koristnik psa.

Pri tem je treba pri lovskih psih posebno bdeeti nad njihovo uporabnostjo — šolanjem.

Po Travnogorskem zboru (25. do 27. maja 1962) imamo že izdelane minimalne programe za preizkušnjo naravne zasnove psov vseh lovskih pasem in pravilnik za preizkušnjo psov po krvnem sledu. Dopolnili so se spiski plemenjakov in plemenjakinj. Pred nami je naloga, da vse te minimalne programe in nove pravilnike sprejmemo in da jim damo javen značaj z objavo v »Lovcu« in v posebnih publikacijah za posameznike in lovske organizacije, predvsem za lovske družine. Prav tako naj bi področne lovske zveze predložile sezname izkušenih lovcev, ki bi lahko sodili pri preizkušnji naravne zasnove, da zanje lahko organiziramo seminarje. Ob dejstvu, da ostaja osnovna kinološka organizacija za lovske kinologije lovska zveza oziroma lovska družina, in če hote, da pride do kakšnih premikov, bo morala za večji napredek poskrbeti predvsem lovska organizacija. V zadnjih dveh letih je bilo na terenu nekaj več predavanj o kinologiji, predvsem

o šolanju psa, združenih celo s praktičnimi demonstracijami. Vendar je še ogromno število lovskih psov nešolanih. Zlasti mnoge lovske družine nimajo šolanih psov za lov na poljsko perjad. Imamo lovske družine, kjer nimajo pregleda nad stanjem psov, kaj šele, da bi bila kakšna večja kinološka aktivnost. Na lovskih izpitih se kinologija malo izprašuje ali pa to izprašujejo nekinologi. Zato bomo morali skupaj z lovsko organizacijo v bodoče več storiti za vzgojo kinoloških poročevalcev v družinah.

Delovanje nekaterih klubov postaja vse bolj problematično. V taki krizi so bili nekaj časa goniči, letos brak-jazbečarji itd. Menim, da bi bilo prav, če bi se na današnjem občnem zboru pogovorili o osnovnih slabostih, ki zavirajo uspešno delo klubov, tako da bi jih v bodoče lahko odpravili.

Omenim naj še, da sta po dolgem presledku bila predložena dva rokopisa kinološke vsebine za izdajo knjig. Vsi bi želeli, da se to čim prej uresniči.

Odnosi KUS z IKS so prej ko slej dobri. Plan kinoloških prireditvev za 1964/65 leto smo morali za razliko od prejšnjih let predložiti že 15. X. 1963.

Skupno z IKS je bilo ugotovljeno, da nekatera določila kinološkega pravilnika ne ustrezajo več času in je bila zato ustanovljena komisija, ki naj pripravi spreminjevalne predloge. Kot član KUS je v komisiji tov. dr. Janko Lavrič.

Končno naj ugotovim, da navzlic mnogim in velikim težočam naša kinologija napreduje in storiti hočemo vse, da bo šla v korak z vsesplošnim družbenim razvojem.

Preizkušnja ptičarjev LZ Ptuj, 12. in 13. oktobra 1963 v lovišču LD Kidričevo

Vreme je bilo vsem naklonjeno. Bil je oblačen dan in pihal je hladnejši veter, ki je delo psom olajšal.

Prireditvev je bila lepo pripravljena, bil pa je slab stalež divjadi, ki je oviral delo, ker so teden prej ta del prelovlili.

Poprečno znanje vseh tekostrost na roparice ni zadovornih je bilo prav dobro, le ljiva.

Prijavilo se je 8 nemških kratkodlakih ptičarjev, od teh 5 v jesenski vzrejni skupini, 3 k razširjeni poljski preizkušnji. Nemške ostrodlakarje, ki so bili

v Ptujju svoj čas močno zastopani, smo žal pogrešali. Na prireditvi je bilo navzočih nekaj lovskih pripravnikov, ki so z zanimanjem sledili poteku. Sklep LD »Jože Lacko«, da je na dan kinološke prireditve lova prost dan, je umesten, da bi ga nasploh uvedli.

Uspehi na jesenski vzrejni preizkušnji:

1. **Arno Dolenjski (Brin)**, nemški kratkodlaki ptičar dobre telesne ocene, lastnik in vodnik Milan Hlupič, Ptuj; ptičar z izvrstno lovsko zasnovo, z edino izjemo — brez ostrosti. Utrditi in voditi ga je treba v priučenih predmetih, pri prinašanju in na vlaki.

— 212 točk, II a ocena.

2. **As Dolenjski**, nemški kratkodlaki ptičar dobre telesne ocene; lastnik in vodnik Mirko Korošec. V predmetih zasnove odličnjak, v priučenih predmetih ga je treba utrditi. Škoda, da pes ni bolj oster in bolj dosleden pri prinašanju.

— 193 točk, II b ocena.

3. **Car**, nemški kratkodlaki ptičar dobre telesne ocene; lastnik Albin Antolič, vodnik Aloks Marcuš. V predmetih sicer zadovoljiv, pri priučenih, posebno pri ubogljivosti, vzdržnosti za zajcem in pred pernato divjadjo, pa je odpovedal. Vodno delo mu je bil trd oreh.

— 135 točk, III ocena.

4. **Aso**, nemški kratkodlaki ptičar dobre telesne ocene; lastnik in vodnik Marko Korošec, Ptuj, ki je z veliko ljubeznijo vodil tega ptičarja v res pravi povezanosti med vodnikom in psom. Aso je pokazal zadovoljivo znanje pri poljskem delu, pri prinašanju in pri vlakah, pri vodnem delu pa je bil omahljiv, od dela na roparice je vodnik odstopil. Kljub visokemu številu točk, 154 (II. ocena), se mu ocena ni mogla priznati, ker ni izpolnil pogojev vzrejne preizkušnje.

5. **Bila**, nemška kratkodlaka ptičarka prav dobre telesne ocene; lastnik in vodnik Jože Vajda, Vurberg. Pri poljskem delu je pokazala odlično zasnovo, pri vodnem delu je popustila, dela na roparice se ni udeležila. V priučenih predmetih — prinašanju in na vlakah še ni utrjena. Kljub visokemu številu točk, 150 (za II. oceno), ni mogla biti ocenjena, ker ni izpolnila pogojev vzrejne preizkušnje.

Zadnjima dvema priporočamo, da se ponovno prijavita k preizkušnji čez leto dni.

Razširjena poljska preizkušnja:

1. **Boj**, nemški kratkodlaki ptičar dobre telesne ocene; lastnik in vodnik Milan Ivezic iz Ptujja, je dosegel največ, 246 točk z I a oceno. Ta ptičar v 3. letu je v predmetih zasnove in v priučenih predmetih umirjen do lova in do vodnika.

2. **Cigo**, nemški kratkodlaki ptičar dobre telesne ocene; lastnik in vodnik Stanko Lukman, Starše; zaostaja le za malenkost za prvim. Zaradi pomanjkanja divjadi je ostal v enem predmetu neocenjen. V prinašanju bi ga bilo treba še utrditi. — 230 točk, I b ocena.

3. **Beno Trgoviški**, nemški kratkodlaki ptičar odlične telesne ocene; lastnik in vodnik Valentin Jugovič, Ptuj; zelo temperamenten ptičar, le ubogljivost je še trd oreh. Po zasnovah dober, nos na sledu odličen, le v priučenih predmetih je zaostal. Nima vzdržnosti pred divjadjo niti odnosa do divjačine. Po njegovi zasnovi — 170 točk, I ocena. V stoji in natezanju je previhrav, zato III. ocena. Pes je od lanske vzrejne preizkušnje zelo napredoval.

Ivan Caf

PRIJAVLJENE PARITVE

LOVSKI PSI

Kokeršpanjeli:

Karin von Schloss Schleissheim RMSK 476 vpis v JR v teku — Robi JRSK 248, leglo je bilo 8. II. 1964. Vzreditelj Milko Dobravec, Ljubljana Devinska št. 6.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Bora Bakovska JRPki 3105 — Lord Polanski JRPki 1972 bil na tekmi, leglo je bilo 20. II. 1964. Vzreditelj Leopold Vindiš, Dokležovje 13, pošta Beltinci.

Tela Prulska JRPki 2616 — Aras Čavenski JRPki 3148, leglo bo 25. III. 1964. Vzreditelj Emil Komel, Ajševica 29, pošta Nova Gorica.

Asta JRPki 3154 bila na tekmi — Bor Ravenski JRPki 3146 bil na tekmi, leglo bo 14. III. 1964. Vzreditelj Janez Udovič, Ljubljana, Krimskas 16.

Astra JRPki 3062 bila na tekmi — Beno Trgoviški JRPki 2818, leglo bo 18. III. 1964. Vzreditelj Alojz Vidovič, Maribor, Šentiljska 52.

Breda Puconska JRPki 2548 — Agan Ravenski JRPki 3093, leglo je bilo 24. I. 1964. Vzreditelj Ludvik Kupljen, Murska Sobota, Lendavska 14 a.

Nemški ostrodlaki ptičarji:

Lola Jelenska JRPos 523 — Tref JRPos 450, bil na tekmi, leglo je bilo 10. II. 1964. Vzreditelj Jože Selan, šola LM Podutik.

Lovski terierji:

Drina Sladkogorska JRLT 1827 — Ego JRLT 1053 bil na tekmi, leglo bo 30. III. 1964. Vzreditelj Džuro Čeleta, Dornberk, Potok 10.

Beka JRLT 567 bila na tekmi — Ego JRLT 1053 bil na tekmi, leglo bo 3. marca 1964. Vzreditelj Anton Brezic, Ljubljana, Gospodinska št. 7.

Braki jazbečarji:

Desa JRBj 1395 — Cezar JRBj 1447, leglo bo 28. III. 1964. Vzreditelj Anton Gec, Kopriva 55, pošta Dutovlje.

Alga JRBj 1299 — Dimič JRBj 1487, leglo bo 16. III. 1964. Vzreditelj Vid Gradišar, Draga 10 pri Igu.

Cita JRBj 842 — Jago JRBj 1303 leglo bo 25. III. 1964. Vzreditelj Jože Javornik, Oplotnica.

Bora JRBj 1155 — Bojči JRBj 1081, leglo bo 15. III. 1964. Vzreditelj Martin Lubas, Vuzenica.

Asta Poljčanska JRBj 1355 — Bil Šmartinski JRBj 1439, leglo bo 12. III. 1964. Vzreditelj Jože Ceklin, Stara Fužina v Bohinju.

Lida JRBj 1352 — Bil Šmartinski JRBj 1439, leglo bo 5. III. 1964. Vzreditelj Alojz Ravnik, Spodnja Radovna, pošta Gorje.

Kratkodlaki istrski goniči:

Bistra JRGki 2978 — Ari JRGki 3475, leglo bo 17. III. 1964. Vzreditelj Jože Kordiš, Retje 86, pošta Loški potok.

Cedra JRGki 3643 — Dendi JRGki 1573 bil na tekmi, leglo bo 21. III. 1964. Vzreditelj lovska družina Draga pri Loškem potoku.

Ruža JRGki 3036 — Mrko JRGki 3831 leglo bo 9. III. 1964. Vzreditelj Ivan Ušen, Lokovica 124, Soštan.

Kinološka zveza Slovenije

ODLIKOVANJA

Z redom za zasluge na kinološkem polju I. stopnje so bili odlikovani: Zveza klubov za vzrejo športnih in službenih psov v Ljubljani, Teodor Drenig, Julij Koder, Zlate Biljanski, Radovan Zec, Bruno Hugon Stare, inž. Mirko Sušteršič in dr. Jože Benigar.

Z redom za zasluge na kinološkem polju II. stopnje: Saša Kovač, Rudolf Bernik st. in Slavko Perčič.

Kinološka zveza Slovenije

NOVI KINOLOŠKI SODNIKI

Za oceno zunanosti službenih psov Janez Hojan, Ljubljana in za oceno zunanosti in delo službenih psov Miroslav Zidar, Ljubljana.

Kinološka zveza Slovenije

Društvo ljubiteljev ptičarjev vabi lovce-vodnike, ki bi želeli biti sodniki na preizkušnjah — tekmah za zunanost psa in za delo, da se prijavijo kot sodniški pripravniki. Izpopolnili bi se v študiju lovskega psa in v delu z njim. Vsa pojasnila daje tajnik društva Pavel Cvenkel, Ljubljana, Miklošičeva cesta 24, Zavod za socialno zavarovanje.

Društvo ljubiteljev ptičarjev poziva vse vodnike psov ptičarjev in šarivcev, ki so na preizkušnjah — tekmah s svojimi psi dosegli ocene, ki zadoščajo po pravilniku o podeljevanju znaka »Vodnik« za ptičarje, španjele in prepeličarje, da prijavijo ocene psov z dokumentacijo na naslov tajnika društva: Pavel Cvenkel, Ljubljana, Miklošičeva cesta 24, Zavod za socialno zavarovanje. Vodniški znaki se vsako leto podelje na občnem zboru društva v marcu. Pravilnik je objavljen v glasilu LOVEC XLV — 1962/63, 87. stran. Prijave pošljite takoj zaradi kontrole pri Kinološki zvezi Slovenije.

PLAN KINOLOŠKIH PRIREDITEV DRUŠTVA LJUBITELJEV PTIČARJEV V LETU 1964

(S tem popravljamo in dopolnjujemo program kinoloških prireditev v št. 9, december 1963)

Lovska zveza Celje:

Dne 31. maja pregled psov vseh pasem v Celju. Kraj določi LZ Celje. Sodnik za vse vrste ptičarjev Jože Škofic, sodniški pripravnik Slavko Lenarčič.

Junija in julija tečaja za šolanje psov po krvnem sledu. Kraj in čas določi LZ Celje. Predavatelja določi LZ Celje.

Dne 31. oktobra tekma španjelov v okolici Celja. Kraj in čas določi LZ Celje. Sodnika Jože Škofic — Julij Koder, sodniški pripravnik Slavko Lenarčič.

Lovska zveza Gorica:

Maja seminar za vzgojo, vzrejo in šolanje lovskih psov. Kraj in čas določi LZ Gorica, predavatelj Ivan Caf.

Dne 24. maja ocena zunanosti psov ptičarjev v Novi gorici. Čas določi LZ Gorica. Sodnik Pavel Cvenkel, sodniški pripravnik Miroslav Confidenti.

Dne 7. in 8. novembra poljska tekma ptičarjev. Kraj in čas določi LZ Gorica. Sodnika Jože Škofic — Pavel Cvenkel, sodniški pripravnik Miroslav Confidenti.

Lovska zveza Koper:

Dne 10. maja pregled vseh vrst lovskih psov. Kraj in pričetek določi LZ Koper. Sodnik za ptičarje Pavel Cvenkel, sodniški pripravnik Miroslav Confidenti.

Septembra prireja Društvo ljubiteljev ptičarjev s sodelovanjem LZ Koper poljsko oziroma širšo poljsko tekmo ptičarjev v mednarodnem merilu. Kraj in čas se sporazumno določi z LZ Koper.

Lovska zveza Kranj:

Dne 10. maja pomladanska vzrejna tekma ptičarjev na Sorškem polju. Kraj in čas določi LZ Kranj. Sodnika Bogdan Sežun — Jože Škofic.

V novembru tekma vseh vrst lovskih psov v delu po krvnem sledu. Kraj in čas določi LZ Kranj. Sodniki se določijo naknadno.

Lovska zveza Ljubljana:

Dne 20, 21. in 22. marca trodnevni seminar za vodnike lovskih psov v Ljubljani. Kraj in čas določi LZ Ljubljana. Predavatelj Bogdan Sežun.

Dne 11. in 12. aprila pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev v Ljubljani. Zbirališče 11. 4. ob 14. uri v gostilni Kačič, Titova c., 12. 4. pa ob 7. uri v gostilni »Ruski car« na Ježici. Sodnika Bogdan Sežun — Pavel Cvenkel, sodniški pripravnik Rudolf Bernik, Hinko Hribar, Miroslav Confidenti.

Dne 17. maja pregled psov vseh pasem na ljubljanskem gradu. Pričetek ob 8. uri. Ocenjevalca Bogdan Sežun — Pavel Cvenkel, pripravnik Rudolf Bernik, Hinko Hribar, Miroslav Confidenti, Slavko Lenarčič.

Dne 17. maja tečaj za delo po krvnem sledu na Rakeku ali v Cerknici. Kraj in čas določi LZ Ljubljana. Predavatelj se določi naknadno.

Dne 24. maja tečaj za delo po krvnem sledu v Ljubljani. Kraj in čas določi LZ Ljubljana. Predavatelj Bogdan Sežun.

Dne 10. in 11. oktobra jesenska vzrejna in poljska tekma ptičarjev v Ljubljani. Zbirališče 10. 10. ob 14. uri v gostilni Kačič na Titovi c., 11. 10. v gostilni »Ruski car« na Ježici. Sodnika Bogdan Sežun — Pavel Cvenkel, sodniški pripravnik Hinko Hribar, Rudolf Bernik, Miroslav Confidenti.

Dne 18. oktobra mladinska tekma in tekma starejših španjelov v Ljubljani za ugotovitev lovske zasnove. Zbirališče ob 7. uri v gostilni Tavčarjev dvor na Ježici. Sodnika Bogdan Sežun — Julij Koder, sodniški pripravnik Slavko Lenarčič.

Lovska zveza Maribor:

Dne 18. in 19. aprila pomladanska vzrejna tekma ptičarjev v lovišču LD Pobrežje. Zbirališče v gostilni Lešnik na Brezju pri Mariboru. Čas določi LZ Maribor. Sodnika Bogdan Sežun — Ivan Caf. Sodniški pripravnik Hinko Hribar.

Dne 17. maja pregled lovskih psov vseh pasem v Mariboru na sejmišču. Čas določi LZ Maribor. Sodnik za vse vrste ptičarjev Jože Škofic.

Dne 17. in 18. oktobra jesenska vzrejna tekma ptičarjev v lovišču LD Rače. Zbirališče v gostilni Vergles v Račah. Čas določi LZ Maribor. Sodnika Bogdan Sežun — Ivan Caf, sodniški pripravnik Rudolf Bernik.

Lovska zveza Pomurje:

Aprila ali maja 1964 tridnevni tečaj za šolanje psov ptičarjev. Kraj in čas določi LZ Pomurje. Predavatelj Ivan Caf.

Dne 18. in 19. 4. pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev v okolici Murske Sobotе. Čas določi LZ Pomurje. Sodnika Jože Škofic — Pavel Cvenkel, sodniški pripravnik Rudolf Bernik.

Dne 3. in 4. oktobra jesenska vzrejna in poljska tekma pti-

čarjev v okolici Murske Sobotе. Čas določi LZ Pomurje. Sodnika Jože Škofic — Pavel Cvenkel, sodniški pripravnik Rudolf Bernik.

Lovska zveza Ptuj:

Dne 4. in 5. aprila pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev. Kraj in čas določi LZ Ptuj. Sodnika Jože Škofic — Pavel Cvenkel, sodniški pripravnik Miroslav Confidenti.

Dne 17. in 18. oktobra jesenska vzrejna in širša poljska tekma ptičarjev. Kraj in čas določi LZ Ptuj. Sodnika Jože Škofic — Pavel Cvenkel, sodniški pripravnik Miroslav Confidenti.

V letu 1964 bo LZ Ptuj priredila več tečajev za vodnike lovskih psov. Datume tečajev bo pravočasno javila. Predavatelji bodo kinologi s področja Lovske zveze Ptuj.

Lovska zveza Videm-Krško:

Dne 2. maja pregled lovskih psov vseh pasem od 8. ure dalje na sejmišču v Brežicah. Sodnik za vse vrste ptičarjev Bogdan Sežun.

Dne 2. in 3. maja pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev v smeri od Brežic do Krške vasi in dalje do Cerkelj ob Krki. Zbirno mesto v soboto 2. maja ob 8. uri na sejmišču v Brežicah — po pregledu psov. V nedeljo 3. maja ob 8. uri pri gostilni Prah v Krški vasi. Sodnika Bogdan Sežun — Pavel Cvenkel, sodniški pripravnik Miroslav Confidenti.

Dne 24. in 25. oktobra jesenska vzrejna in poljska tekma ptičarjev v lovišču LD Krško. Zbor tekmovalcev je 24. oktobra ob 14. uri, v nedeljo 25. oktobra ob 8.30. uri na stadionu Matije Gubca v Vidmu-Krškem. Smer tekmovanja je Žadovinek-Drnovo-Brege. Sodnika Bogdan Sežun — Pavel Cvenkel, sodniški pripravnik Miroslav Confidenti.

Društvo ljubiteljev ptičarjev:

prireja 15. novembra 1964 v Cerknici pri Rakeku tradicionalno tekmo v delu po krvnem sledu v Republiškem merilu za vse vrste lovskih psov. Sodniki bodo določeni naknadno.

DLP

Po lovskem svetu

O slovenskih lovcih v Ameriki

Za novo leto 1964 sta se mi oglasila s pismenimi čestitkami dva znanca, popularna slovenska izseljenca mrs. Mary in njen mož mr. Andrej Božič (Bozich). Zdaj živita v Euclidu, v predmestju ameriške Ljubljane — Clevelanda. Mrs. Mary se večkrat oglašja kot dopisnica chikaške Prosvete, glasila SNPJ. Oba sta člana slovenskega pevskega zbora Zarja v Clevelandu, kjer je predsednik znani pevski organizator

Foto B. Krže

Leo Poljšak, dirigentka pa je Josephine Fatur. Po smrti prejšnjega dirigenta Čeha Krabca niso mogli dobiti za vodstvo zbora moškega dirigenta, pa je priskočila na pomoč glasbeno zelo izobražena Josephina Fatur; v zboru pa sodeluje tudi solistka Jennie Fatur.

Andrej Božič je poleg vsega tega še navdušen lovec, ki je rekel: »V Ameriki je biti lovec precej težje kakor pri nas na Slovenskem. Tam so gozdovi daleč.«

Andrej in Mary sta me obiskala letos sredi poletja, ko sta se mudila na obisku v stari domovini Jugoslaviji. Andrej je doma iz vasice Bukovje pri Postojni, Mary pa iz Zagorja pri Pivki. Na pomenku na mojem domu v Litiji mi je Andrej Božič pripovedoval mnoge zanimivosti z lova v Ameriki.

»Navdušen lovec sem že iz mladih let. Hodim na lov na divje zajce in fazane. Včasih poderem tudi kako lisico. Pri nas v Ameriki je tudi precej kun. Vendar odkar obdelujejo ameriški kmetje — farmarji svoje njive strojno in jih gnoje z umetnimi gnojili, se število divjadi manjša. Zato se moramo ameriški lovci voziti v lovišča precej daleč, včasih celo po dva tisoč milj, kar je precej več kakor dva tisoč kilometrov. Zato smo ameriški lovci zadovoljni tudi z drobižem, če ni večje divjadi. Po dolgotrajni vožnji v lovišča ustrelimo včasih samo kako veverico, kar nam je že tudi v uteho. Mlade veverice imajo prav okusno meso. Izredno je zanimiv lov na kune, ki jih lovimo le ponoči.«

O nekem lovu sredi zime mi je pripovedoval Andrej takole:

»Iz mesta Clevelanda smo se peljali le kakih 50 milj daleč, to je okrog sto kilometrov, kar bi bilo v slovenskem merilu od Litije do Jesenic na Gorenjskem. Šli smo na lisice. Bilo je okrog novega leta. Ko smo prišli v lovišče — čez noč je zapadel tako visok sneg, da je zametel vsa pota — nismo mogli v hoste in smo bili prisiljeni, da smo se zatekli k najbližjemu farmarju, kjer smo ostali pod njegovo gostoljubno streho več dni, dokler se ni vreme izboljšalo in smo lahko spet zavozili s svojimi avtomobili na ceste in domov.«

Andrej Božič me je seznanil tudi z lovsko organizacijo naših izseljencev v Ameriki. Ker jih je precej lovilo že doma, preden so odšli v tuji svet čez veliko lužo, radi primejo za puško tudi v Ameriki, če jim to čas omogoča in druge razmere.

Andrej mi je pravil tudi o nekdanjem litijskem zdravniku dr. Poldetu Ukmarju, ki je po rodu s Primorskega. Zdaj je zdravnik v Clevelandu. Ko je služboval še v Litiji, je bil med zelo aktivnimi lovci. On je bil tisti, ki je pred več desetletji ustrelil v Zasavju prvega divjega prašiča. To je bilo v hribovski vasi na Gračanovem hribu, na posestvu Poldeta Hauptmana — Gračana, nad vasjo Spodnji Log pri Litiji. Dr. Polde Ukmar je tudi v Ameriki navdušen lovec. Božič ga večkrat obišče, Dr. Polde Ukmar je zdravnik mnogih naših rojakov iz Clevelanda in bližnjega Euclida. K njemu prihajajo na zdravljenje domala vsi slovenski lovci, ker ob taki priložnosti izmenjajo lovske izkušnje, pa se pogovore tudi o loviščih in lovskih doživljajih iz stare domovine.

Slovenski lovci se radi sestajajo na slovenski izseljeniški farmi SNPJ v Heat Rd Chardonu. Tam prirejajo lovske sestanke in družabne piknike. Slovenski lovci imajo v Clevelandu, kjer živi blizu 60 000 Slovencev, več slovenskih lovskih klubov. Med največjimi je lovski klub na St. Clair Aveniji. To je največja cleveandska cesta, na njej je tudi največji slovenski društveni dom in potovalni urad znanega slovenskega turističnega organizatorja Avgusta Kolandra. Drugi pomembni lovski klub je Mavrični lovski klub v Clevelandu. V Barbetonu, 40 km od Clevelanda pa deluje tudi samostojen lovski klub. V tem klubu prirejajo radi strelske tekme na umetne golobe. Na tem področju je precej divjih kuncev.

Andrej Božič in njegova žena Mary sta v poletju 1963, ko sta se mudila doma v Jugoslaviji, prevozila skoraj 10 000 km, ko sta obiskovala prijatelje in znance.

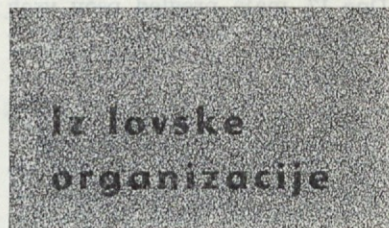
Andrej bi rad šel v Litijo tudi na divje prašiče, vendar je čas za lov v jeseni po šumečem listju neprimeren.

Sporoča, da mu je žal, ker se je prehitro vrnil v Ameriko. Drugič bo počakal snega in odšel tudi na lov na čekanarje. Odstrel divjega merjasca je zdaj njegova edina želja. Želim, da se mu izpolni, po kateri hrepeni vsako lovsko srce in njegova — puška.

Jože Župančič, Litija

Belgija, ki je v primeri z revno južno Italijo bogata dežela, ima 25 000 lovilcev ptičev, ki na leto polove 15 milijonov selivk, največ škorcev, drozgov, ščinkavcev in pod.

Po Wild und Hund 1964-23

Za žrtve potresa v Skopju je darovala LD Komenda (iz LZ Ljubljana) 15 000 din.

LD Cajnarje (iz LZ Ljubljana) je podpisala posojilo v višini 20 000 din.

Srečali so se prapori treh lovskih družin v žalski občini

O praporih lovskih družin so bila pred leti različna mnenja, češ saj nismo gasilci in podobno. Danes upam, da takih mnenj ni več. Prapor je simbol lovišča, ob katerem se združujejo lovci, simbolizira divjad, ki jo družina goji ter druži lovce ob gojitvi divjadi. Za Dan republike je razvila svoj lovski prapor tudi LD Polzela. Na slovestnost je bila povabljen LZ Celje in sosednje lovske družine. Za uvod je starešina Lojze Agrež orisal delo družine in plan njenega nadaljnega dela. Prapor je razvil delegat LZ Celje tov. Korošec, ki ga je izročil starešini, ta pa praporščaku tov. Posedelu z naročilom, da ga varuje ter nosi za napredek lovsstva v družini in občini. K razvitju prapora je čestital tudi starešina LD Vransko tov. R. Kladnik in prav tako podaril pomen tovarštva in skupnega dela za napredek lovsstva. Novo razviti prapor sta pozdravila prapora LD Prebold in Vransko. Slovesnost je počastil oktet iz Šempetra z izbranim programom.

F. Golavšek, LD Vransko

Foto F. Golavšek

Jubilanti

Franc Molan, 60-letnik, član in večletni starešina LD Videm ob Savi, od 1932 aktiven lovec. Med vojno je živel s svojo družino v pregnanstvu v taborišču v pušti severnonemški nižini. Vestnemu in požrtvovalnemu gospodarju lovske družine, kinologu in dobremu tovarišu iskreno čestitamo k življenjskemu jubileju in mu želimo še mnoga, zdrava leta!

Lovci LD Videm ob Savi

Umrli

Prijatelju Jožetu Kalanu v spomin

Ko se je 1946 zasmejala pomladansko sonce in ko so se vode otresle ledenih okov in se je v planinah oglasil veliki petelin, takrat sva jo mahnila na Pohorje na prvega in zadnjega petelina. Prvič sem bil priča, ko je ugasnilo pod Tvojo puško srce velikega trubadurja. Takrat si tudi v meni obudil strast do lova in narave. Kot mladenič si se 1934 že vključil v Ptuj v lovsko organizacijo. Leta 1939 si se preselil v svoj rojstni kraj Polskava in stopil med lovce-domačine. Tam si dočkal usodno leto 1941, ko Ti je okupator pobral najdražje — lovsko orožje. Zapustil si dom, ženo in nedorasle otroke in odšel kamor vsak pošten slovenski lovec — v NOB. Kljuboval si kruti usodi in se 1945 srečno vrnil gradit razdejano domovino in urejat svoj dom pod zelenim Pohorjem. Med prvimi si ustanovil LD Zg. Polskava. Bil si dolga leta starešina, po združitvi lovišč pa do zadnjega podstarešina in dober učitelj mladim lovcem. Odlikovan si bil z Znakom za zasluge, od ZB pa z medaljo za zasluge za narod. Ko si 1963 obhajal 50-letnico, ni nihče slutil, da svojega jubileja ne boš preživel niti za dva meseca. Za vedno sta onemela Tvoja risanica in Tvoja usta, ki so imela vedno in za vsakogar prijazno besedo in vesel nasmeh. Nisi bil samo naš dober lovski tovariš, marveč so Te poznali skoraj vsi lovci in ribiči

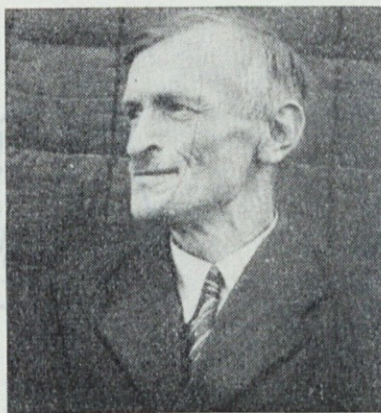
mariborskega okraja in Te z veseljem pozdravljali v Tvoji prijazni gostilni, ki je marsikateremu pogasila žejo in utešila glad. Zaprl se je grob za enim najboljših in družina je ostala brez skrbnega očeta, mnogi brez zvestega prijatelja, lovci brez iskrenega tovariša. Naj Ti bo pokoj pod zelenim Pohorjem ter trajen in svetel spomin!

Anton Ferk, LD Polskava

Jože Kostanjšek, dolgoletni član in funkcionar LD Hum, odlikovan z Znakom za zasluge, star 75 let.

LD Col

Blaž Čuš, član LD Jurišinci, 36 let lovec, 26 let lovski čuvaj, 69 let star.

Janez Šoln, član LD Raka, 38 let lovec, veder in iskren lovski tovariš, nas je po daljšem bolehanju v 58. letu starosti zapustil. Ostal nam bo in mnogim znancem v trajnem spominu!

LD Raka, P. F.

V jeseni, ko odmeva po hribih nad Želimljami lovski rog, je za vedno zapustil svoje lovske tovariše in lovišče **Jože Drobnič**, 74 let star, lovski čuvaj in častni član LD Škofljica, odlikovan z Znakom za zasluge. Na poti na lov ga je lani novembra do smrti povozil osebni avtomobil. Za sodelovanje v NOV je prejel več odlikovanj. Težko izgubo treh sinov, ki so padli kot partizani, je prenašal z dvignjeno glavo. Zaradi svoje skromnosti, poštenosti in odkritosrčnosti je bil splošno priljubljen, kar je dokazala tudi številna udeležba na njegovem pogrebu. Naj mu bo trajen in časten spomin!

-elf-

Jože Deoto, član LD Col, borec v NOB, vzoren lovski tovariš, je v 37. letu podlegel zavratni bolezni. Ohranimo mu trajen in časten spomin!

LD Col

Ivan Kovačič, član LD Artiče, njen ustanovitelj in prvi starešina, požrtvovalen lovski tovariš in svetovalec, 68 let star.

Boris Praprotnik-Pavel, član in ustanovni član LD Jesenice, prvoborec, spomeničar in karavanški kurir, odlikovan z Znakom za zasluge, vzoren lovski tovariš in lovec, 52 let star.

Popravka

V 11., februarški številki je ob naslovni sliki pomotoma naveden avtor V. Pleničar. Avtor slike pa je **Vid Černe** iz Kranjske gore in prosimo, da nam imenovani ne ljubo zamenjavo oprost.

V isti številki, v članku »Medved v Trnovskem gozdu« se v 21. vesti beseda »nezanesljivih« poopravi v »zanesljivih«.

Uredništvo

Saljive

Smola lovca Franceta

Kakor se spodobi, je šel France v nedeljo v vaško gostilno v lovski obleki in za krajci z gamsovim čopom, ki ga je kupil v lovski zadrugi. Tam je bila namreč srnjakova pojedina in uplenitelj je bil seveda lovec France. Med gosti je bil tudi sodnik, ki se je zanimal, kako je France uplenil srnjaka. Lovec mu je živo opisoval težave zalaza in posebej težaven strel na neverjetno razdaljo, ko je srnjak ostal v ognju. Prav tedaj pa je pri sosednji mizi Mirko nekaj izpljunil na mizo in vzkliknil: »Glej, šibra!« France je ostrmel in ostro zavrnil Mirka, naj ne uganja šal, ko je srnjak vendar padel pod kroglo. Pri tem pa Tomaž ob Mirku prav tako vrže na prt šibro kot dokaz Mirkovi trditvi in zarentači nekaj o lovski pravičnosti. Sedaj je napel ušesa sodnik, ošinil z ostrim pogledom zbeganega lovca in mu

»Angel varuh«

F. Papeš

zapretil, da mu bo za ta grobi lovski prekršek vzel lovsko dovoljenje. Tega pa zbegani France ni več zdržal in je planil proti vratom. Tam je pa za hip obstal, se obrnil proti sodniku in izdaval:

»Nisem kriv, ker srnjaka nisem ustrelil, ampak kupil v prodajalni, ker ga nisem mogel sam pravočasno dobiti; imam potrjen račun«. Nato je hitro zginil. Vsem se je grižljaj zataknil, le Mirko in Tomaž sta planila v smeh in povedala, da sta šibre podtaknila. Zatem sta šele na pojedino prišla pravi tek in žeja, France pa s svojim plenom z dežja pod kap.

Ferdinand Pohar

Ravnotežje

